

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
23. JUNIJ
1994

Letnik XLIX
Štev. 25 (2760)

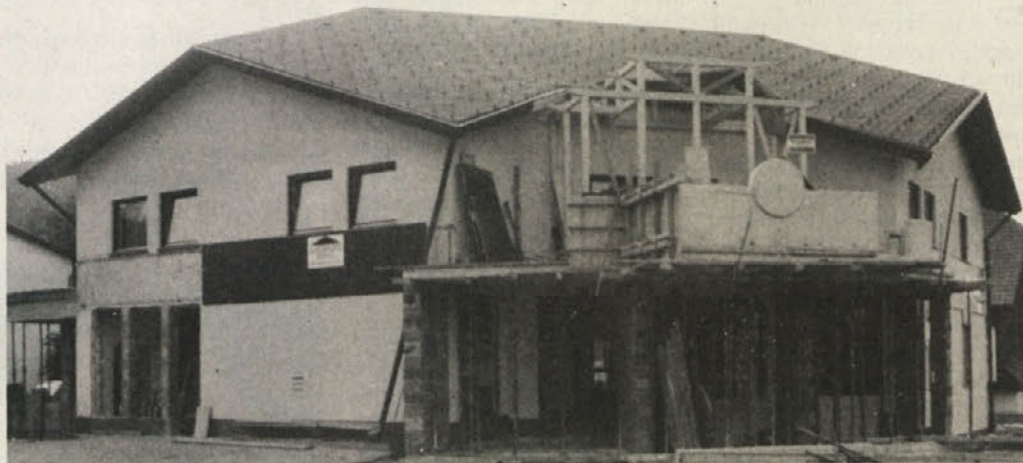
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

P. b. b.

Turizmu slabo kaže

Upi koroških turističnih podjetij, zasebnih hotelirjev, gostincev in delavcev, da bo vsaj poletna sezona dobra, se po vsej verjetnosti ne bojo uresničili. Vsi dejavniki, predvsem rezervacije sob, kažejo, da bo podpovprečni zimski sezoni sledila podobna poletna. Vzrokov za to je več, med drugim gospodarska kriza v Nemčiji, ki je še vedno največji turistični partner Avstrije in posebno Koroške, ter visoke cene v koroških turističnih krajih ob tem pa so južne turistične dežele precej cenejše. Novi referent za turizem Reichhold s personalnimi spremembami tem problemom najbrž ne bo kos.

Nov videz pliberške posojilnice

Posojilnica Pliberk preureja in povečuje svoje prostore. Naša najmočnejša podeželska posojilnica svoje poslovne in upravne prostore prilagaja potrebam poslovnih partnerjev in zahtevam časa, sem sodijo uvedba safov, bankomata in posodobitev bančnih komunikacijskih vezi. Poleg tega pa bo z novim prijaznim zunanjim videzom bogatila urbanistično podobo mesta. Pregradnja, večinoma jo izvajajo domača podjetja, bo stala okoli deset milijonov šilingov. Seveda pa bo potek gradnje tudi na današnjem občnem zboru v Šmihelu predmet poročil in razprave.

Dunajski tango okoli EU

Komaj je bil uspešni avstrijski referendum o pristopu k EU mimo, je v dunajskih vladnih in strankarskih koloarjih izbruhnila igrice političnih zavisti, spletk in podtikanj: Vzrok temu izrednemu državotvornišnemu obnašanju je heretično vprašanje, kdo od avstrijskih politikov bo jutri na Krfu podpisal pristopno izjavo k EU in ali naj bi (bo) zvezni predsednik Klestil državo zastopal v najvišjem organu Evropske unije. No, medtem je vlak dogodkov že zdavnaj zapustil ta presrečni kraj intrig in zavil v postajo „pri volilnem boju“, kjer si sedaj najvišji državni politiki drug drugega odrekajo pristojnosti, postavljajo pogoje in je sploh vsak sam zase najbolj državniški in pristojen, da Avstrijo zastopa na Krfu in pozneje v EU.

Vso zadevo je ponovno zamotal zvezni predsednik, ki si lasti določene pristojnosti, ki mu po ustavi sploh ne gredo. Najnovejši primer je njegova želja, sedel v evjevskih organih. Socialdemokrati s kanclerjem Vranitzkim na čelu in tudi deli ÖVP so iz demokratijsko-političnih razlogov proti, podkancler Busek in zunanji minister Mock pa prav v tem vidita možnost, da si za volilni boj nabereta čim več točk.

Balkanska krizna žarišča se še ne bodo umirila!

Balkana se ni zman držalo ime „sod smodnika“. To velja še danes in to toliko bolj, ker ga z vojno celo potrjuje. Lahko bi ga imenovali tudi vulkan, ki se po erupciji le počasi umirja, posamezni izbruhi pa lahko trajajo še desetletja.

Po sklenitvi hrvaško-muslimanske federacije, v katero sta obe strani privolili predvsem zaradi silovitega pritiska Združenih držav, se je situacija nekoliko umirila le med Hrvati in Bošnjaki (muslimani), ki so tudi združili obe vojski. Sovražnik pa je ostal znan – bos-

anski Srbi. Premirje, ki so ga v Ženevi podpisali pred štirinajstimi dnevi, seveda, kot vsi doslej, spet ne drži. Obe strani sta potrebovali nekaj odmora, da sta pregrupirali bojne enote. Srbi so na položaje pripeljali močne okrepitve, s katerimi bodo, kot je izjavil general Mladić, do zadnjega vojaka branili 8 km širok koridor. Prav ta pa je največji strateški cilj bošnjaško-hrvaške vojske. Če bi jim ga uspelo presekati, bi bosanski Srbi zgubili popkovino, ki jih povezuje z matično Srbijo in jim zagotavlja obstoj,

pogajanja o pravičnejši ozemlski razdelitvi ozemlja.

Spopadi v zadnjih dneh v severovzhodni Bosni in neprijetanje novega združenega bosanskega vodstva na premirje to strateško usmeritev samo potrjujejo.

Drugo veliko krizno žarišče tli na Kosovu. Analitiki menijo, da kosovski Albanci mirno prenašajo silovit srbski pritisk samo zato, ker se nimajo s čim upreti. Za Kosovo se je bati umiritve v Bosni, kajti potem bo imela Srbija več moči za začetek nove fronte.

Veliko krizno žarišče na jugu Balkana je Makedonija. Obdana je s sedanji in potencialnimi sovražniki. Grčija jo gospodarsko blokira zaradi imena in zastave, Srbi so jo vedno imenovali Južna Srbija in že kopičijo vojsko na njenih mejah, Bolgarija makedonske narodnosti nikoli ni priznala in je bila zaradi tega v večnem sporu že z nekdanjo Jugoslavijo, Albanija pa ima ozemlske apetite po vzhodni Makedoniji, kjer živi kar okrog 700 tisoč Albancev. Balkan bo torej še ostal sod s smodnika! J.R.

Tretja obletnica Slovenije

Generalni konzul Republike Slovenije v Celovcu dipl. inž. Jože Jeraj je v ponedeljek vabil predstavnike javnega življenja na vrt svoje hiše v Celovcu. Povod za vabilo je bila tretja obletnica samostojnosti Slovenije in gospod Jeraj je v svojem nagovoru gostom poudaril predvsem dobro sosedsko so-

vanje med Avstrijo in Slovenijo na kulturnem in gospodarskem področju.

Na sprejemu je bilo videti predstavnike političnega in kulturnega življenja iz Slovenije in Koroške, podjetje TGT iz Podljubelja (Slovenija) pa je poskrbelo za brezhibno pogostitev s pijačo in jedajo.

Generalni konzul inž. Jože Jeraj (desno) z državnim sekretarjem R Slovenije dr. Petrom Vencijem in predsednikom koroške SPÖ dr. Michaelom Ausserwinklerjem na sprejemu

Plesni teater „I KARUS“

vabi na predstavi
plesno-gledališke
izvedbe

„POTOMCI Z ODVEZO“

še danes, 23., in jutri,
24. junija ob 20. uri
v občinskem centru
Šentrupert
v Celovcu
(Volksskino)

Zveza koroških partizanov

vabi na osrednjo prireditev

tovariško srečanje demokratov in antifašistov

v nedeljo, 26. junija 1994 ob 14.00
pri Peršmanu v Podpeci pri Železni Kapli

Na sporedu bodo polaganje vencev ob spomeniku, nagovori ter nastopi recitatorjev in mešanega pevskega zbora „Danica“ iz Šentprimža.

Pridite s sorodniki, prijatelji in znanci na to tradicionalno srečanje – vsakoletno manifestacijo zvestobe izročilom protifašističnega boja.

Dv. sv. dr. Valentin Inzko je na razgovoru s predstavniki delovne skupine zunanje-političnega odbora slovenskega parlamenta predlagal, da naj bi koroški Slovenci izdelali novo spomenico. Tako kot je skupna spomenica leta 1955 ustvarila vzdušje za sodelovanje med ZSO in NSKS, bi bila lahko tudi nova spomenica ponovna osnova za konstruktivno sodelovanje obeh organizacij. Spričo dejstva, da se je av-

KOMENTAR

dr. Marjana Sturma

Nova spomenica in minimalni konsenz

strijsko prebivalstvo na referendumu odločilo za pristop Avstrije k Evropski uniji, bi nova spomenica morala upoštevati tudi posledice, ki sledijo iz tega pristopa. Inzkov predlog sem takoj podprl, ker se mi zdi pаметen. Res je, da je skupna spomenica leta 1955 prispevala h konsenzu o najosnovnejših vprašanih slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Tudi predstavniki slovenskega parlamenta so Inzkovo pobudo podprli, in sicer z utemeljitvijo, da bi taka skupna spomenica lahko ustvarila minimalni konsenz med obema slovenskima organizacijama. Poleg tega bi lahko ob pripravi take spomenice nastajalo tisto zaupanje, ki je osnovni pogoj za konstruktivno in enakovredno sodelovanje. To zaupanje je v zadnjem obdobju utrpelo veliko škodo.

Poleg tega moramo upoštevati, da bo pristop Avstrije k Evropski uniji imel za manjšine pozitivne in negativne posledice. Zato bi res kazalo pripraviti spomenico, ki naj bi vsebovala manjšinske pravice, ki izvirajo iz pravnih aktov EU.

Prav gotovo se bodo s pristopom k Evropski uniji (pa tudi brez pristopa) okrepili dominantni evropski jeziki, manjšinski pa bodo zaradi tega še bolj pod pritiskom. Zato bo prav vprašanje izobraževanja, funkcionalnosti manjšinskih jezikov v EU ključno vprašanje za narodne skupnosti. Prav bi bilo, da opozorimo na te procese. Zato bom kot predsednik sosveta jeseni sklical skupno sejo vseh sosvetov avstrijskih manjšin, da skupaj formuliramo zahteve, ki izhajajo iz avstrijskega pristopa. Iz tega bi lahko nastala tudi nova spomenica. Kar pa je na Koroškem še bolj pomembno, ustvariti moramo spet vzdušje zaupanja in konstruktivnega sodelovanja med organizacijama. Zato pa je potreben minimalni konsenz, ki ga lahko dosežemo z novo spomenico. Sodelovanje ostalih manjšinskih sosvetov bi lahko pomagalo ustvariti tako vzdušje. Torej preko nove spomenice do minimalnega konsenza in h konstruktivnemu sodelovanju vseh koroških Slovencev in preko njega do sožitja v deželi in državi.

Sele: renoviran občinski urad

Z vedrim slavnostnim sporedom so v nedeljo, 19. junija, dopoldne v Selah odprli renoviran občinski urad. Obnovitvena dela so trajala skoraj pol drugo leto in seveda so sedaj vsi veseli, posebno pa še Marija in Nantej ter občinski očetje z županom Engelbertom Wannerjem vred, da so zaključena. Vendar ni veselja brez pelina. Grenka kaplja je prav dejstvo, da končni stroški renovacije v višini 13,3 milijona šilingov krepko presegajo predvideno vsoto 7,8 milijona. Bo pač spet tako imenovana javna roka smela in morala priskočiti na

pomoč. V okusno in veliko-dušno obnovljeni občinski hiši je sedaj tudi posebna sejna soba, urejena je tudi kurjava.

Odprtja novih prostorov sta se poleg pristojnega deželnega referenta Dieterja Hallerja udeležila tudi škofjeloški podžupan Gorazd Krajnik, ki je prinesel v dar lep akvarel, in bivši občinski referent v deželni vladi, poslanec Ambrozy. Slavje odprtja sta s petjem oplešala šolski zbor pod vodstvom Jožice Mak in mešani pevski zbor pod vodstvom Pavla Olipa, župnik Krampač pa je posloplje požegnal. f.w.

Dr. V. Inzko o potrebi nove skupne spomenice:

Koroški Slovenci naj poudarijo svoje mesto v evropski skupnosti

Kot smo v Slovenskem vestniku (16. 6. 1994) že poročali, je zastopnik slovenskih vernikov v Cerkvi, dr. Valentin Inzko, na pogovorih koroškoslovenskih političnih kulturnih struktur s predstavniki komisije Odbora za mednarodne odnose Državnega zbora R Slovenije predlagal novo spomenico, ki naj bi jo koroški Slovenci z ozirom na temeljite evropske spremembe formulirali in v njej utemeljili svoja stališča.

Za Slovenski vestnik je dr. Inzko potrebo po novi skupni spomenici koroških Slovencev utemeljil takole: „Avstrija bo s 1. januarjem 1995 postala članica Evropske unije. Za njen vstop se je odločila velika večina avstrijskega prebivalstva. Kakor je nastal za Avstrijo s podpisom Avstrijske državne pogodbe leta 1955 glede na njeno politično vlogo, njene gospodarske možnosti in kulturno poslanstvo povsem nov položaj, tako bo zanj poimenilo leto 1995 prelomnico z daljnosežnimi posledicami na vseh ravneh družbenega življenja.

Kot smo morali koroški Slovenci leta 1955 skupno pregledati novi nastali položaj in iz tega izvajati konsekvence, ki se odražajo v vsebini skupne Spomenice iz oktobra 1955, tako smo sedaj izzvani, da izdelajmo in poudarimo svoje mesto v evropski skupnosti kot avstrijski državljani in pripadniki vseslovenskega pro-

stora“. Instrumentarij za to je po mnenju dr. Inzka nova skupna spomenica.

Dr. Valentin Inzko je bil kot takratni tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev soavtor Spomenice iz leta 1955, ki jo moramo brez pridržka oceniti kot izredno pomemben politični in celo državniški akt takratnega vodstva koroških Slovencev.

Dr. Inzko je nadalje poudaril, da je tudi leta 1955 preteklo nekaj časa, da sta obe osrednji organizaciji, Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij, uskladili svoja mnenja in sta pod vodstvom predsednikov dr. Joška Tischlerja in dr. Francija Zwitterja začeli avgusta 1955 formulirati besedilo Spomenice, ki sta jo končno oktobra istega leta predali avstrijski zvezni vladi, štirim velesilam kot podpisnicam državne pogodbe in ostalim sopedpisnicam.

Za ZSO so po besedah dr. Inzka bili v redakcijskem od-

boru Spomenice dr. Franci Zwitter, dr. Mirt Zwitter in urednik Slovenskega vestnika Ogris in Rado Janežič. NSKS pa so zastopali dr. Joško Tischler, dr. Valentin Inzko, dr. Pavle Zablatnik in občasno takratni študent dr. Janko Tischler.

Za temeljito in mirno pripravo nove skupne spomenice je po mnenju dr. Inzka še dovolj časa, različna gledanja in mnenja pa je treba uskladiti v duhu dialoga in medsebojnega spoštovanja.

Franc Wakounig

Dv. svetnik dr. Valentin Inzko

Simpozij v Gradcu: Narodnosti na Štajerskem – v Avstriji in Sloveniji

Težišče mednarodnega simpozija v prestolici avstrijske Štajerske, Gradcu, je bil položaj slovenske narodnostne skupnosti na avstrijskem Štajerskem ter položaj nemške narodnostne skupnosti v t. im. Spodnji Štajerski v Sloveniji.

Na graški univerzi so o tej temi spregovorili strokovnjaki iz ZDA, Norveške, Slovenije in Avstrije. Kraj, čas in temo simpozija so nedvomno dobro in pretehtano izbrani, saj sta bili tako slovenska narodna skupnost na avstrijskem Štajerskem kakor tudi nemška (avstrijska?, narodna?, jezikovna?) skupnost v Sloveniji doslej uradno zamolčani in prezrti. Šele pred nekaj leti ustanovljeno „Kulturno društvo člen VII za Štajersko“ – pobudnik in soorganizator simpozija – katerega predsednik dr. Wolfgang Gombocz je bil pred meseci tudi naslovnik tako imenovanih pisemskih bomb, je izpostavilo problem štajerskih Slovencev na avstrijskih tleh, medtem ko so se (avstrijski) Nemci na slovenski strani Štajerske sploh šele začeli organizirati po slovenski samostojnosti leta 1991.

O njihovem pravem in zgodovinskem položaju in o usodi nemške narodnostne skupnosti v bivši Jugoslaviji in sedanjosti Sloveniji je na simpoziju na graški univerzi med drugimi spregovoril prof. dr. Dušan Nečak iz Ljubljane. Četudi obstoja nemške narodne skupnosti na slovenskem Štajerskem

žijo samo zbujanju narodnosti mogoče zanikati, pa se je le treba ozirati na njeno politično udejstvovanje v času vojne in prav v tem je treba iskati prve korenine morebitnega diskriminirajočega ravnanja z njo prej jugoslovanskih in zdaj slovenskih oblastih.

V uvodnih referatih sta dva tako imenovana neprizadeta strokovnjaka za narodnostna vprašanja na tem geografskem področju – prof. Tom Priestly iz ZDA in prof. Robert Minnich iz Norveške – odločno zavrnili vsakršno vindišarsko teorijo ter pojasnili dvo in trijezični značaj prostora Alpe-Jadran, kakor ga je preučil prof. Minnich zlasti v Kanalski in Ziljski dolini.

Psihološko zgodovino asimilacije štajerskih Slovencev v Avstriji so v svojih tehtnih prispevkih podali Johannes Moser iz Nemčije, Andrea Haberl-Zemljich iz Stadtschleinitza ter Christian Promitzer iz Gradca.

O lingvističnih posebnostih nemškega jezika, ki ga govorijo Nemci na slovenskem Štajerskem, je predaval prof. Mitko Križman iz Maribora. Zanimive statistične podrobnosti o zgodovini štajerskih Slovencev je v svoji znani suverenosti podal prof. Vladimir Klemenčič iz Ljubljane, ki je v neki vrsti postscriptuma dodal, da se bo treba v interesu miru posloviti ob povpraševanju po narodnosti ob ljudskih štetjih, ker vsi

doslej znani podatki dokazujejo, da taka povpraševanja slune mržnje, nikakor pa ne podajo podobe objektivnega jezikovnega stanja.

Matjaž Klemenčič je predstavil sliko spreminjanja jezikovnega značaja Štajerske ob preučevanju statističnih podatkov jezikovnih štetij od leta 1830 do 1991.

Graški zgodovinar Siegfried Beer se je končno ukvarjal z vprašanjem, kako in na kakšen način so ZDA kot zmagovalke v prvi svetovni vojni določale potek meje na Štajerskem.

Vprašanje, ali je problematika štajerskih Slovencev mednarodnopravni ali politični problem, je načel ljubljanski zgodovinar in sociolog Boris Jesih, Franci Zwitter pa je predaval o multikulturnosti kot perspektivi za področje Alpe-Jadran.

Nedvomno je ta simpozij, ki so ga poleg že omenjenega Društva člen VII za Štajersko, podprli še štajerska deželna vlada, Kulturni urad mesta Gradec ter Avstrijska liga za človekove pravice, vsaj v akademski avstrijski javnosti okrepil zavest o obstoju in pomenu slovenske narodne skupnosti na Štajerskem in potrebi po njenem podpiranju in preučevanju. Tako je vsaj v pozdravnih besedah dejal tudi rektor graške univerze Helmut Konrad, ki je s svojo pristojnostjo dajal simpoziju še poseben svečan akademski ugled.

F.Z.

ŠTUDIJA O KACETU NA KOROŠKI STRANI LJUBELJA

Končno je potreben spomenik žrtvam

Za raziskovanje bolj ali manj v tančico pozabe in nedokumentiranosti zavite usode kaceta na avstrijski strani Ljubelja v letih 1943–45 se je odločil, ker je stalno čul, da so pri gradnji ljubeljskega predora tudi na avstrijski strani bila taborišča. Vendar kaj bolj določenega in potrjenega ni bilo na razpolago, govor je bil le o delovnih taboriščih (Arbeitslager), čeprav je to bilo pravo nacistično uničevalno koncentracijsko taborišče.

V tej zvezi ga je predvsem zanimalo, zakaj pri nas ni pravega spomenika za žrtve nacističnega nasilja, niti ni taboriščni areal označen in zakaj o taborišču in njegovem nastanku ter delovanju ni nobenih publikacij, pa tudi v deželni arhivu menda ni nobenih dokumentov. Cel kup vprašanj, katerim je hotel priti do srca, kajti na južni, na slovenski strani Ljubelja, je taboriščni prostor urejen, postavljen spomenik na ta čas med 1943 in 1945 in tudi sicer sta ta doba in dogajanje na Ljubelju močno zasidrana v zavesti javnosti.

Z raziskavi je Zausnig pričel leta 1991 v teku študija zgodovine, pedagogike in socialne psihologije. Projekt ga je zanimal predvsem tudi zato, ker je hotel spoznati mehanizme, ki so bili takšen razvoj omogočili in ki danes vplivajo na to, da teh groznih dogodkov v naši neposredni bližini nočemo dojeti in jih kot dejstvo priznati in da vse to odpravimo v pozabo. Nenaadnje je hotel spoznati vzrode, ki so danes spet aktualni pri določanju skupin, ki jih je treba kriminalizirati. Vrh tega ga je zanimal razvoj, ki je nacistom omogočil tak vzpon in zakaj so ljudje to skupino, ki je zagrešila takšne zločine, v tej meri podprli. Pa še to: Zakaj se v deželi, ki se ponaša za izkopanimi na Štalenski gori, nihče ne zanima za ostanke kaceta na Ljubelju, ki bi jih morali zaščititi in ohraniti.

Kaceta na Ljubelju

Velika in pomembna politična in etična izpoved Zausnigovih raziskovanj je, da je vsako govorjenje o »poštenih zaposlovalnih politikah v tretjem rajhu (Ordentliche Beschäftigungspolitik)«, kot se je izrazil svoječasni deželni glavar Haider, nezaslišna nesramnost in posmeh vsem žrtvam nacističnega nasilja. Ljubeljski podružnici KZ Mauthausen, ena na južni, druga na severni strani Ljubelja, sta bili uničevalni koncentracijski taborišči. Ali so bile razlike med kacetom na južni in tako imenovanimi delovnim taboriščem na severni strani Ljubelja. Obe taborišči sta bili podružnici KZ Mauthausen, pa čeprav so na severni strani ljudje govorili o

Maja 1995 se ne bomo spominjali samo konca druge svetovne morije, kapitulacije nacistične Nemčije, vojaškega zloma nacizma in osvoboditve Evrope, ampak tudi dogodka, ki je skoraj izginil v pozabi, vendar je za Avstrijo, posebej pa za naš obmejni prostor pomemben: namreč konec podružnice kaceta Mauthausen na Ljubelju. V spomin na ta dogodek hočejo predvsem francoski kaznjenci na Ljubelju postaviti na avstrijski strani primeren in spoštljiv spomenik vsem žrtvam nasilja na Ljubelju.

Človek, ki je vedenje o uničevalnem taborišču na koroški strani ljubeljskega predora rešil pozabe in se s temi strašnimi dogodki tudi znanstveno spoprijel in jih obdelal v diplomskem delu, je Šmarjetčan Valentin Zausnig, strokovni učitelj v Borovljah.

»delovnem taborišču« (Arbeitslager).

Prvi kaznjenci na Ljubelju so bili Francozi, tja so prišli leta 1943 iz Mauthausna. Nacisti so, kot povsod drugod, tudi v Franciji določene skupine, poleg Judov so bili to socialisti, komunisti in drugi, definirali po dolo-

»reveži« prišli iz koncentracijskega taborišča Mauthausen.

Domačini so kot prisilni mobiliziranci pri gradnji predora to vedeli iz osebnih opazovanj in iz stika s kaznjenci, z esesovci, z inž. Jankom Tišlerjem, ki je bil civilni gradbeni tehnik pri gradnji predora in je že imel sti-

Barake koroške podružnice KZ Mauthausen so bile postavljene desno od vhoda v predor

čenih razpoznavnih znakov kot nevarne, naj si je bil to jezik, narodnost, drugačno prepričanje, rasa, in so z njimi temu primerno ravnali. Odločilna je bila definicija nacistov, sparjena s strategijo grešnega kozla. Ti ljudje so se v boju proti nacistom pridružili francoskemu uporništvu, v katerem so sicer dominirali komunisti, vendar njegovi člani in pripadniki niso bili vsi komunisti. V bistvu je bil to podoben razvoj kot pri nas, kjer so imeli komunisti vodilno vlogo v Osvobodilni fronti, a zato še zdaleč niso vsi partizani bili komunisti. Kdor je pri nas bil proti nacizmu, je bil v OF.

Posledice zgoraj omenjenega definiranja je avtor opazil v pogovorih z domačini: bilo jim je rečeno, da so kaznjenci kriminalci, da so homoseksualci in še živeči esesovci jih še danes imenujejo »človeški izvržek rajha«.

Domačini in kaceti

Temu primerno podobo so si ustvarili domačini o kaznjencih. V pogovorih s Zausnigom so neposredni sosedje kaceta, v tem primeru kmeta Pamž in Strah, najprej govorili o delovnem taborišču in le polagoma so govorili o »zebrah«, o »revežih« in o »ta štrajfnastih«, nikoli pa ne o kacetnikih in o koncentracijskih taboriščih, pa čeprav so vedeli, da so

gauleiterja Rainerja je razvidno, da so po pregonu Slovencev na Koroškem in v Sloveniji nacisti hoteli preostalo prebivalstvo pomiriti in ga z različnimi delovnimi programi pridobiti na svojo stran. Kot del svojega delovnega programa so razglašali tudi gradnjo ljubeljskega predora. Pri njegovi gradnji je bilo stalno zaposlenih med 600 in 700 civilnih oseb. Nadalje je znano, da so na obeh straneh predvsem mesarji in peki, ki so trikrat tedensko dobavljali v taborišče kruh in meso, profitirali od tega sodelovanja. Tako je nacistom uspelo med prebivalstvom zbuditi vtis, da ima (je imel) njihov režim dobre plati. Vendar te, na prvi pogled dobre plati, so šle na račun kacetnikov in so koristile samo nacistom in njihovega režimu, čigar početje je bilo vseskozi zločinsko.

Ubiti »na begu«

Nobenega dvoma ni, da je podružnica Mauthausna na Ljubelju, in to tako južno kot severno taborišče, bila pravo uničevalno taborišče, kaceta, in ne zgolj »Arbeitslager«, kot so menili domačini. Severno taborišče je bilo prav tako obširno kot južno. Z gotovostjo lahko reče-

Zausnig: rojen 19. 2. 1951 v Šmarjeti v Rožu, LŠ doma, puškarska obrtna šola Borovlje, delal leta v Nemčiji, se vmes izobraževal, po vrnitvi najprej pri fa Faema in Knecht, zaključek poklicno-pedagoške akademije v Gradcu, zaposlitev na borovljški tehnični šoli in ob tem študij pedagogike, zgodovine in socialne psihologije v Celovcu. Diplomsko nalogo je oče dveh otrok pisal taborišču na severni strani Ljubelja in s tem napravil doslej najobsejnejšo dokumentacijo o tem taborišču. 1. julija bo sponziral za magistra filozofije.

mo, da je bilo celo bolj grozno kot južno taborišče, kajti na koroško stran so povečini poslali kaznjence, in tudi kapoje ter esesovce, ki so se tako ali drugače pregrešili zoper taboriščni režim. Predvsem pa so po porazih na vzhodni fronti sem pošiljali ruske, poljske in druge vojne ujetnike z vzhoda, ki so bili podvrženi dodatnemu mučenju in trpinčenju. Severno taborišče je iz vidika življenjskih, delovnih in klimatskih pogojev pomenilo dodatno kazensko zaostroitev.

Stalo je na poličasti ravni vzdolž podnožja gore desno nad vhomom v predor. Taboriščni prostor je danes zaraščen in po sredi pelje gozdna pot. Tu in tam so še vidni temelji barak, ki so jih po vojni Angleži podrli in na novo postavili v taborišče v Špitalu ob Dravi.

Pamževa kmetija je bila samo za luč oddaljena od taborišča, ki je bilo obdano z dvojno trimetrsko žico. Celotno taborišče in gradbišče je stražila eses (Totenkopf-SS, Sturmabteilung Mauthausen), od leta 1944 tudi s psi, za ostalo okolico pa je bila pristojna policijska enota »Alpenland« s sedežem v Celovcu. V Podgori je bila enota SS, ki je nadzorovala transporte jetnikov. Kaznjenec, ki je na gradbišču prestopil mišljeno linijo med dvema paznikoma, je bil takoj ustreljen: na begu. Mnogo kaznjencev je tako šlo v smrt. Pamž in Strah sta to dvakrat neposredno doživela. Taborišče je imelo tudi svoj krematorij, v bistvu je bila to zasilna grmada, na kateri so sežigali ubite kaznjence.

Pretežno leta 1944 so okoliški prebivalci, predvsem Pamž, zaznavali vonj po zažganem človeškem mesu. Dejanski vladar nad življenjem in smrtjo ljubeljskih kacetnikov v obeh taboriščih je bil taboriščni zdravnik dr. Ramsauer, ki je sam priznal vrsto umorov in bil po vojni zato sicer obsojen na dosmrtno kazen, vendar je kmalu prišel na svobodo in bil do svoje smrti ugledna celovška osebnost. Dr. Ramsauer je bil do zadnjega diha prepričan nacist.

Plemenita vloga OF

Tudi na Ljubelju je bilo več begov oz. poskusov bega. Do legendarnega pobega ruskih oficirjev, ki so se na osnovi informacij inž. Tišlerja skozi južno taborišče in preko Korošice prebili do Tomka na Zgornjem Kotu in se tam pridružili partizanom, noben poskus ni uspel. Potem je bilo več uspešnih begov, med njimi pobeg Francoza Marcela Auberta ob koncu novembra 1944. Strahova gospodinja Ljudmila Poschinger ga je, čeprav je vedela, da se s tem

Dalje na naslednji strani

Praznovanje Ljubljane – 850 – letnice Laibacha

Konec minulega tedna je slovenska prestolnica Ljubljana praznovala 850 let prve pisne omembe svojega (nemškega) imena. Na sporedu so bili koncerti, podelitev kulturnih nagrad, slovesna maša, polaganje temeljnega kamna Mesarskemu mestu preko Ljubljanice, ognjemeti, sajenje dreves in odprtje Parka prijateljstva v Tivoliju. Ob tej priložnosti je

Ljubljanski župan Janez Strgar pozdravil med drugim celovškega, beljaškega in tudi jeruzalemskega župana, potem pa je skupaj s slovenskimi golobarji spustil v zrak 850 poštnih golobov kot znanitelje prijateljstva. Dejal je še, da so v Ljubljani Park prijateljstva gradili prav v času, ko je le nekaj sto kilometrov južneje divjala krvava bratomorna vojna.

Pokojninska zavarovalnica za delavce

Govorilne ure:

Beljak	1. 7.	8.00 – 12.00 v Delavski zbornici
Bekštanj	1. 7.	13.00 – 14.00 na občini
Šmohor	4. 7.	8.30 – 12.00 bolniška zavaroval.
Velikovec	6. 7.	8.00 – 12.00 Delavska zbornica
Žitara vas	6. 7.	13.00 – 14.00 na občini
Beljak	8. 7.	8.00 – 12.00 v Delavski zbornici
Mostič	14. 7.	8.00 – 10.00 na občini
Šentvid n. G.	19. 7.	9.00 – 12.00 v Delavski zbornici
Pliberk	21. 7.	11.00 – 13.00 na občini
Trg	25. 7.	8.00 – 12.00 v Delavski zbornici

Gledališče ob Dravi vabi na gledališki večer

z Angeliko M. Trabe

MATERIALSEILBAHN

v petek, 24. junija 1994, ob 20. uri

v ljudski šoli v Galiciji

Odrska uprizoritev obravnava izkoriščanje ženskega telesa kot predmet seksa, kot duševni koš za odpadke, kot tovarno žičnico za vse, kar ima moški odpeljati.

V oblačilih preteklih dob so v Ljubljani proslavljali

OPIKI

Župan in kamera

Celovski župan Leopold Guggenberger se je praznovanja 850-letnice prve pisne omembe Ljubljane udeležil tudi v funkciji lastnega kamermana. Kar mu je prišlo pred lečo, in tega je bilo kar dosti, med drugim pari v oblačilih cesarskokraljevih ljubljanskih purgarjev, je ujel v objektiv. Krepko zadihan je menil, da mu je snemanje na mrzlem Franc-Joževev otočju v bližini Arktike šlo skoraj bolj od rok kot pa v ljubljanski vročini.

Asfaltirana cesta

„Če bi vse obljube držale, bi na cesti med Hmelšami in Borovnico moralo biti že najmanj pol metra debelo asfalt“, je selski podžupan Nanti Olip pikro, a točno komentiral nedeljsko obljubo deželnega občinskega referenta Hallerja, da bojo pač tudi za ureditev tega cestnega predela sredstva na razpolago. Za Selane je to ena obljuba več – in nič drugega. V bistvu so do sedaj vsi cestni in občinski referenti obljubljali asfalt za omenjeno makadamsko pot, naredili pa nič. Najbolj obljubljal in debelo nakladal je prav svoječasn referent Haider in s tem pobral nekaj selskih glasov. No, Selanom je bila to prava šola in nekateri že kar menijo, naj bi cesta ostala takšna kot je, ker tako vsaj ne bojo imeli za praznike in tudi sicer na grbi politikov, ki veliko obljubljajo, a nič ne storijo.

Krpan v Pirničah

V Pirničah pri Medvodah je preteklo soboto igralska skupina SPD „Borovlje“ gostovala s Kabaretom o Martinu Krpanu. Pirniški oder, imenovan po treh partizanskih herojih, daleč naokoli slovi po svoji kvaliteti in zavzeti igralski družini. Temu se tudi ni čuditi, saj med sodelavce in gonilne sile sodi Peter Militarov, tudi na Koroškem znana in priznana režiserska osebnost. Prav on je izposloval gostovanje borovelskega kabareta – in nikomur ni bilo žal poti v Pirniče, ne gledalcem ne igralcem.

podaja v smrtno nevarnost, dva dni skrivala v hlevu. Potem je preko Tomka priklicala pomoč Osvobodilne fronte. Pri Tomku je bila namreč javka OF. Dejavnost OF oz. strah pred partizani sta bila vzrok, da so se esesovci konec leta 1944 zunaj taborišča bistveno bolj zadržano in previdno obnašali kot v njem in da ubeglih kacetnikov v gorovju niso več zasledovali. Strah SS pred partizani potrjuje tudi bitka med njimi in esesovci decembra 1944 pri Strahu. Tam so partizani naleteli nanje in v hudem boju so padli vsi esesovci razen enega. Prav zaradi respekta pred partizani se SS zategadelj vojaško ni maščeval nad Strahovimi.

Konec severnega taborišča je napočil v začetku aprila 1945 – in to zaradi močnega delovanja partizanov oz. OF. SS je celotno taborišče preselila na južno stran, tokrat že skozi prebito luknjo.

Konec podružnice kaceta Mauthausen na Ljubelju je prišel 5. maja 1945. Vodstvo taborišča, zdravnik Ramsauer in SS so se z vsemi kaznjenci, ki so jih zadnjič zlorabili za živ ščit, podali skozi predor na sever in skozi Ljubeljsko dolino proti Bistrici v Rožu, kjer so se predali Angležem in kacetniki so končno doživeli osvoboditev.

Da je informacija o kacetu na Ljubelju tako izginila iz zavesti ljudi, je bilo krivih več stvari. Na eni strani mnenje, da je nacizem imel svoje dobre strani, na primer, da je odpravil brezposelnost, nadalje to, da so za

razdejanja v predoru ob koncu vojne, ki jih je zakrivila nemška vojna mašinerija, prevsem SS-divizija Prinz Eugen, ki je tako skušala partizanom preprečiti prodor skozi tunel, naredili odgovorne partizane oz. protifašistično uporniško gibanje. Vzponredno s tem pa so se začele klevete in stigmatiziranje Slovencev in uporniškega gibanja, obenem pa so nacistični vojni zločinci v Avstriji ali bili oproščeni ali pa obsojeni na posmehljivo nizke kazni: Na primer zdravnik Ramsauer in oba odgovorna komandanta na Ljubelju.

Zausnig pa navaja še dodaten vidik, ki smo ga opažali in ga še opažamo pri vseh žrtvah nasilja: o svojih doživljajih in doživetjih le nerade spregovorijo ali pa sploh molčijo kot grob. Pred svojimi otroki pa se deloma sramujejo za dogodke iz tistega časa.

Profit gradbenih firm

Svoje je k zamolčanju kaceta na Ljubelju prispevala tudi uradna povojna politika, ki je trdila in še trdi, da pri nas takih stvari ni bilo. Kvečjemu nekaj barak, a kaj je že to. V deželni arhivu menda ni nobene dokumentacije o podružnici kaceta Mauthausen na Ljubelju.

Zausnig je pri raziskovanju kaceta na severni strani navezal stike s okoljskimi kmeti, inž. Janezom Tišlerjem, ki je zbežal k partizanom jeseni 1944 in sedaj živi v Zagrebu, z zdravnikom dr. Ramsauerjem in nekaterimi

esesovci. Pri slednjih je opazil, da so vse do zadnjega mislili v nacističnih kategorijah, da so bili zanje kacetniki samo podljudje, izvržek človeštva. Da je eden od teh kacetnikov bil pozneje direktor francoske letalske družbe Air France, dodatno potrjuje zločinski nesmiselnost takega mišljenja.

Brez sodelovanja gospodarstva z nacističnim režimom bi grozote brezdomno ne dosegle takih dimenzij. Predor na Ljubelju so leta 1942 projektirali civilni firmi Raubal in Hitz, gradila pa ga je s kacetniki, ki jih je poceni najela od eses, firma Universale. Po pravnih in etičnih normah nacističnega režima ta delovna sila ni bila vredna življenja. Za posameznega kacetnika je Universal SS oz. kacetu Mauthausen plačala med 4 in 5 RM, če je zmanjkalo delovne sile, je SS v podjarmljenih deželah Evrope poskrbel za novo.

Delovni in življenjski pogoji v taborišču so bili grozni. Delavnik je trajal 12 ur, na poti na delo in z njega so zgladovani in oslavljeni kacetniki morali vlačiti težke kamne, hrana je bila zločinsko slaba, pozimi se je zgodilo, da po več dni niso nič dobili jesti. V luknji za predor so morali delati brez kakršnihkoli varnostnih ali drugih naprav. Vsakršen stik med civilnimi delavci in kacetniki je bil strogo prepovedan, zato tudi so predor vzporedno gradili v dveh nadstropjih, katere so pozneje združili. 4. decembra 1943 so ob navzočnosti najvišjih velja-

kov gaua Koroške in esesa (SS-general Rössner, gauleiter Rainer) slavili preboj spodnje etaže predora.

V oporo in pomoč je kacetnikom vse bolj postajala OF, ki je zanje organizirala celo dobavljanje paketov od doma in navezovanje stikov z domačimi v Franciji in drugod, po osvoboditvi pa jim je pomagala pri vrnitvi domov. Večina kacetnikov so namreč bili Francozi. Razen dveh transportov, ki sta šla preko Podgore v severno taborišče, so vse kacetnike na Ljubelj pripeljali iz Mauthausna z železnico preko Jesenic in Kranja.

Koroška ne more, tudi s plehkimi argumenti, enostavno mimo dejstva, da je bilo tudi tu koncentracijsko taborišče in da do danes nismo bili zmožni postaviti vsaj spominskega kamna žrtvam nacističnega nasilja. Ljudje naj vedo, da je ta režim s temi projekti načrtno zganjal zločine – in nič drugega, in da je vsako govorjenje o urejeni zaposlovalni politiki (»ordentliche Beschäftigungspolitik«) nekaj nezaslišnega in v posmeh vsem žrtvam nacizma.

Treba bi bilo na primer na Zapotnici ali v Podljudelju s kažipoti in smerokazi obveščati o kacetu in leta 1995, za petdesetletnico osvoboditve, odkriti primerno spominsko obeležje žrtvam in vsaj del taborišča urediti kot spominski park. To bilo tudi v smislu še živečih kaznjencev z Ljubelja. Franc Wakounig

Pregradnja šolskega poslopja Trgovska akademija in gimnazija „rasteta“

Poslopje Slovenske gimnazije in Dvojezične trgovske akademije v Celovcu že nekaj let poka po vseh šivih. Pregradnja oziroma dozidava je bila nujno potrebna. Dozidava se je začela letos spomladi, stroji brnijo, ropotajo in delo je v polnem teku. Stavba je stara dvajset let (!) in bo v sklopu del tudi docela renovirana. Trgovska akademija mora „gostovati“ drugje, premajhni so administrativni prostori, konferenčna soba gimnazije je že davno pretesna. Nova bo centralna knjižnica, glasbena soba, nova bo informatika, soba za risanje, za tekstilno in tehnično oblikovanje, za fiziko, kemijo in biologijo, center za gospodarsko poslovanje ter prostor za stenotipijo.

Nadgrajeno bo celo nad-

stropje, za celo stavbo pa bo treba upoštevati najnovejše predpise, da bo primerna tudi za obisk telesno prizadetih – torej bo v hiši tudi dvigalo.

Dir. Vospernik: „Že dolgo smo na tesnem, ko pa je bila ustanovljena še trgovska akademija, pa res skoraj ni več šlo. Priprave na prezidavo so trajale dve leti. No, bilo je nekaj problemov, ki pa smo jih rešili, in obljublajo, da bodo dela v dveh letih tudi končana. Obe šoli skupaj bosta imeli prostora za približno 650 do 700 dijakov. Stroški prezidave naj bi znašali okrog 45 milijonov šilingov.“

Torej približno eno leto bo pouk zaradi gradnje otežčen, zato pa bo kasneje še lepše in udobnejše!

Trtina folklor v Prekmurju

Folklorna skupina SPD „Trta“ je konec preteklega tedna gostovala v prekmurški madžarski vasi Dobrovnik in bila deležna najprizračnejšega sprejema in gostoljuba. V Dobrovniku so namreč praznovali ustanovitve Turističnega društva ter odprtje novourejene ceste na bližnji Martinov hrib – in obakrat so žitajski plesalci s svojim nastopom obogatili kulturni spored.

Obenem so navezali stike s folklorno skupino iz Madžarske, ki je z njimi vred popestrila prireditve. Žitajci so v nedeljo bili gostje Vidovega prošenja, ki je z zdravilno vodo in zvoncem v votlini podobno Rozalskemu žeganju, z obiskom v zidanici pa so zaključili prijetno bivanje v panonski nižini. Zadovoljni in polni prijetnih vtisov so se vrnili na svoje domove.

Plesalci SPD Trta so se fotografirali z domačini

Obiskal nas je Smeško

Otroke ljudskih šol iz Železne Kaple in Žitare vasi ter kapeškega vrtca je zadnji teden obiskal Smeško. V farni dvorani je gostoval plesni teater IGEN iz Slovenije – s PLESNO ABECEDO.

Poučna predstava s plesom

in petjem je bila mladim obiskovalcem (in tudi učiteljem) zelo všeč. Otročad je ob koncu povedala „svojo“ abecedo, sicer pa zdaj vsi vedo, da brez črk v življenju ne gre. Zahvala SPZ, ki je priredila to uspešno gostovanje.

M.T.

„Vsi so prihajali“ v Žitari vasi

Preteklo soboto je MoPZ Trta iz Žitare vasi pod geslom „Vsi so prihajali“, priredil samostojni koncert v avli ljudske šole v Žitari vasi.

Poslušalci, ki so prostor napolnili do zadnjega kotička, so spremenjen oder, saj so pevci tokrat stali pred stopnicami in peli v avlo, z navdušenjem sprejeli, pa čeprav je bila akustika za spoznanje slabša.

Že pri pozdravni pesmi je bilo čutiti, da se tudi pevci na novemu odru dobro počutijo, saj so nadvse zahteven program začeli na pristrčen in zelo sproščen način. Po pozdravu predsednika Mirka Ogrisa je povezoval prevzel novi vodja zbora Pavli Stern. Težišče večera je

bil brez dvoma izbor novega programa, tako da je šaljiva beseda povzročila sproščenost pri poslušalcih, predvsem pa pri pevcih in jim tako odvzela skorajda obvezno temo. Barvitost in raznolikost izvajanih pesmi je navdušila vso dvorano, saj je bilo vmes za vsakogar nekaj. Zahtevnemu prvemu delu s pretežno renesančno glasbo (Jacobus Petelin Gallus, Hans Leo Hassler) je sledil bolj preprost del s koroškimi pesmimi (T. Košat, Pavle Kernjak, Hanzi Artač, Ciril Pregelj). Za konec programa pa so, kot je za žitajске pevce običajno, zadonele šaljive in poskočne ljudske pesmi: Mi smo mi ali pa Debeli Kum. Pri-

čakovanje poslušalcev se je stopnjevalo, saj jih je po Logarjevi popevki Delo v tujini čakala zadnja pesem večera. Presenečenje je bilo veliko, ko so pevci zapeli pesem znanih Angležov „Flying Pickets“. Seveda pa popevka Only you ni bila zadnja pesem, kajti dodati so morali še dve, preden so lahko odšli na pripravljeno malico.

MoPZ Trta želimo tudi zavneprej veliko uspeha, kajti požrtvovalno in vztrajno delo se očitno splača. Kvaliteta zbora raste od koncerta do koncerta, tako da lahko samo pozdravimo usmeritev, po kateri gredo žitajski pevci. Ob koncu pa še rek, ki so ga pevci formulirali pri malici: Ni nas težko povabiti, težje nas je spraviti domov. A.A.

Čudovit koncertni večer na Suhi

Kljub svoji kratki zgodovini dobiva Srečanje okteta na Suhi bolj in bolj ugled kvalitetne in priznane kulturne ponudbe. K temu prispevata svoje tako ambient, okolje suškega gradu, v katerem se prireditev odvija, kot tudi izbor sodelujočih skupin. Prireditelj koncerta, oktet Suha skupno z domačim prosvetnim društvom „Drava“, je letošnje srečanje postavil na mednarodna tla in k sodelovanju poleg koroških skupin, to je dvojnega kvarteta iz Šentvida ob Glini in Obirskega

ženskega okteta, povabil Mariborski oktet in Oktet iz Bratislave.

Že uvod v prireditev je bil svojstven: mladi trobentač Kurt Klade je v večerni mrak zaigral angleško skladbo „The young maestro“, nato pa so dekleta Pevsko-instrumentalne skupine Zvabek pod taktirko Rozine Katz zaigrale nekaj sklad iz svojega bogatega repertoarja Okteti, kot prvi je zapel gostitelj, to je Suški oktet, so pripravili glasbeno in pev-

sko zelo zahteven in očarljiv večer, ko so se narodne in umetne pesmi, sodobne in klasične skladbe zlivale v melodično enoto, ki je številno občinstvo docela navdušila.

Višek večera sta bila brezdvomno nastop gostov, študentov iz Bratislave in mariborskih pevcev. Slovaški pevci so zapeli tri renesančne in dve slovaški narodni in se izkazali kot vredni kulturni poslanci svoje mlade države, Mariborski oktet pa je utrdil svoj pevski sloves. Med posameznimi točkami je nevsiljivo in izbrano povezoval Miha Vrbinc.

f.w.

Nove knjige – recenzije

Andreas Kappeler:
Kleine Geschichte der Ukraine

Založba C. H. Beck, München 1994, 286 strani, 187 šil.

Narod Ukrajine je, podobno kot slovenski, dobil svojo polno državno suverenost šele z devetdesetimi leti tega stoletja. Zato bo ta knjiga zanimiva še posebej za slovenskega bralca, kajti marsikatera paralela v razvoju teh dveh narodov je osupljiva. Ukrajinci so bili stoletja v senci svojega „velikega brata“. Emancipacija poteka vse prej kot enostavno.

V srednjem veku je bila Ukrajina kar precej veliko kraljestvo. Kijevski Rus, ki je obstajal od začetka 9. stoletja, je prevladoval v vzhodnoevropskem prostoru do prihoda Mongolov. Leta 988 je kijevski knez prevzel krščanstvo, to je datum, ki ga imajo tudi Rusi za začetek svojega pokristjanjevanja. Samostan v votlinah Lavre je postal eden najpomembnejših središč krščanske kulture v vsej vzhodni Evropi in tako imenovana Nestorjeva kronika je ena najvažnejših virov o visokem srednjem veku v tem prostoru.

Toda kijevski Rus so bili razbili Mongoli in Ukrajinci so bili od takrat naprej pod najrazličnejšimi okupatorji: Poljaki, Turki, Madžari, Avstrijci. Šele Bogdan Chmelnicki se je znal orestiti leta 1648 nadvlade, a

kmalu se je moral podvreči varstvu ruskega carja. Ruska nadvlada je pripeljala tako daleč, da so jih imenovali „Malorusi“, ki naj bi bili tako kot „Belorusi“ del ruskega naroda, ki nimajo lastne zgodovine, kulture ali jezika, narod, ki je le „zašel“ in končno „našel domov“.

Vsi poskusi Ukrajincev, predvsem v letih 1917 do 1920, da bi ustanovili lastno državo, so se izjalovili, ker so zadnji poskus hoteli izplejati v drugi svetovni vojni ravno z nemškimi nacionalsocialisti. Da se je vzdrušje v zadnjih letih spremenilo, je fenomen v vsej vzhodni Evropi, ki ga je povzročila implozija Sovjetske zveze. Ukrajinci imajo zdaj lastno državo in morajo, tako kot druge, spoznati, da država še niso zastave in himne. In da imajo večje gospodarske enote tudi svoje prednosti. Ukrajinci so začeli razmišljati. Tako kot ljudje drugod.

Kappeler zna prikazati zgodovino, pa tudi današnje probleme na kratko, pregledno in pregledno, tako da dobi bralec res poglobljen pregled. To je prednost, da lažje razume tudi aktualno krizo zaradi Krima.

Andrej. P. Pittler

Jezik
je
duša

Janko Messner

Kdaj se bomo nehali zoperstaviti?

Škoda je za izvirne misli, ki jih občasno objavlja SV izpod peresa svojih komentatorjev, a se jim vtihotaplajo zmeraj spet nečedni jezikovni spodrsilaji in nemčizmi, tako npr. na 2. strani 3. junija t. l. – (Kakor v prejšnjem jezikovnem pogovoru je tudi tokrat najprej oporečni stavek v poševni pisavi, pod njim pa popravek v razprtem tisku:

1. Znotraj Evropske unije bo lažje vplivati na tak razvoj kot pa izven.

Znotraj Evropske unije bo lažje vplivati na tak razvoj kakor zunaj nje.

2. ... pa tudi nasprotniki priključitve Avstrije k Evropski uniji ...

... pa tudi nasprotniki priključitve Avstrije Evropski uniji

3. Kratica plebiscitarne vladne propagande je v zadnjih tednih postala geslo: kdor glasuje proti EU, glasuje za Haiderja.

Kratica plebiscitarne vladne propagande je v zadnjih tednih tale: kdor glasuje ... (Komentator je očitno zamenjal kratico (Abkürzung) s krilatico (geflügeltes Wort): kadar kratica postane geslo, ji pravimo krilatica).

4. ... da bi se ofenzivno zoperstavili Haiderjevemu naskoku na državno oblast.

... da bi se učinkovito uprli Haiderjevemu naskoku na državno oblast.

5. ... z njemu prirojenim cinizmom plakatira po vsej Avstriji ...

s prirojenim cinizmom plakatira ... (saj je čisto jasno, da se njegov cinizem ni rodil iz kake druge osebe!)

6. ... delovni trg v EU je vsem unijskim prebivalcem odprt – v kolikor obstaja ...

... delovni trg v EU je vsem unijskim prebivalcem odprt – kolikor obstaja ...

7. Ob zahomškem žegnu bomo lahko še dalje štehvali, kolikor (ali če) nam bodo ohranjeni ...

Premiera Ikarusa v Celovcu

Entlassene Kinder
ali kaj je fašizem?

Fašizem, fašizem in še enkrat fašizem! O čem drugem po ogledu Ikarusove premierne uprizoritve Entlassene Kinder/Otroci z odvezo nisem mogel razmišljati. Avtor predstave in igralci-plesalci so me s tem fenomenom močno obremenili in zaposlili.

Je ta tema res tako aktualna, tako obsegajoča, da ji človek sploh ne more ubežati, tako vsiljivo pronicljiva, da smo nehote prežeti z njo, da se ji brez odpora, celo masohistično, predajamo?

Menda res. Če predstavi verjamemo, verjeti pa ji moramo, ker je prepričljiva in podprta z izvirnimi besedili in

nejo ideologija. Tak fašizem pa postane nevaren, saj uničuje za ideale. Tak zna prepričati mase, ki slepo sledijo demagogom, svojim vodjem. Pri tem pa so odtenki zelo različni, stopenjska lestvica visoka.

Prav ta odgovor nam po temeljiti analizi ponudi tudi predstava Entlassene Kinder/Otroci z odvezo. V polpretekli

sti, tudi koroški. Tudi večvrednost jezika in kulture jim je dobrodošla. Pa vendar fašizem potrebuje okolje, ljudi, dobro gnojišče za vzrast in razvoj. Tega pa je na pretek, povsod, tudi med nami.

Kaj storiti, nam predstava ne odgovori. Saj tudi ne more. Sami si moramo poiskati odgovor, kako se upreti ali pa vsaj ogniti tem pojavom. Sami pri sebi in v našem okolju, ki ga dosegamo.

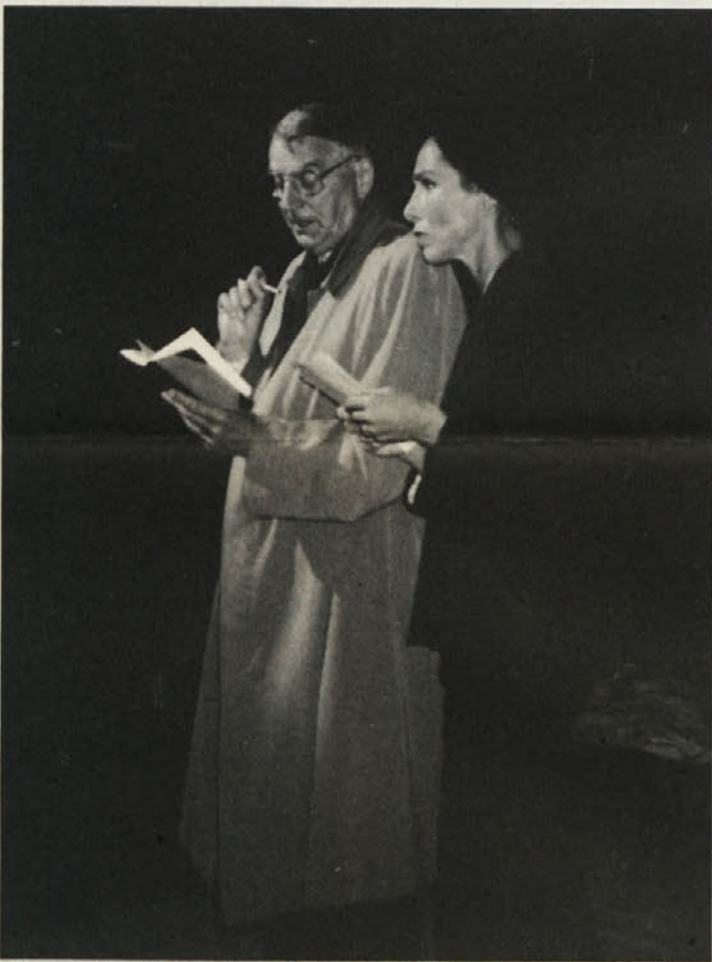
Koreografski teater Zdravka Haderlapa je torej posegel po aktualni in žgoči temi. Obdelal jo je na svoj način, s plesom, ob tem pa je uporabil izvirne besedila. Slišimo besedila Hitlerja, znanstveno utemeljitev, tekst govora na Šenturški gori ob srečanju „kameradov“, vidimo najbrutalnejše elemente fašizma, od materinskega križa (Mutterkreuz) do Lebensborna, maskirane akterje, koroško folkloro, variete za turiste, poneumljajoče elemente, oskrunjeno zibelko, poživinjene ljudi. Vse, prav vse pa tako gnusno, da celo Jezus pade s križa.

Predstava je koreografsko in igralsko na bleščeči višini. Pri-povedovalca pričevanj, Barbara Auersperg in Demeter Bitenc, sta suverena in prepričljiva, glavni igralec Marijan Hinteregger je v več vlogah igralsko in plesno odličen, plesalci Charlotte Bodzin, Claudia Glanz, Daniel Kittl, Maria Konrad, Karin Kreuzer, Adam Miszta, Erich Pacher, Sarah Pavčič in Ibrahim Shyti so izrazno in gibalno pravi virtuozi.

Dramaturško sta režiserju pomagali Susanne Wolf in Marianne Vejtisek, znanstveno mu je svetoval dr. Klaus Ottomeyer. od strokovnega dela naj poudarim še odlično glasbo Stephana Bodzina, maske Roswite Tschernitz in kostume Dagmarja Niederdorferja, da vseh ostalih sodelavcev, ki so bistveno prispevali k skupnemu uspehu, posebej ne naštevam.

Ikarusovi Otroci z odvezo bi morali v širni svet, vsaj po Avstriji in tudi po Sloveniji. Zaželimo jim srečno pot!

Jože Rovšek

Pri-povedovalca Barbara Auersperg in Demeter Bitenc

dejanji, živimo torej s fašistoidnimi navadami, odnosi, včasih bolj brutalno, včasih prikrito, prefinjeno. Pa vendar, lahko vsemu temu že rečemo fašizem? Za posamezne odtenke v naših medsebojnih odnosih imamo tudi druge kategorizacije: agresivnost, podrejanje, izkoriščanje, brutalnost, manipulacija, poniževanje itd. Je torej fašizem skupni imenovalec teh negativnih odtenkov in vzorcev v naših medsebojnih odnosih?

Na vsa ta vprašanja nam predstava Zdravka Haderlapa seveda ne more odgovoriti. Da pa nam dovolj spodbud za razmišljanje.

Pravi fašizem kot izoblikovani fenomen deviantnosti v medsebojnih odnosih nastane tedaj, ko se negativni elementi v odnosih spremenijo v sitem, ko jih določena skupina ljudi demagogizira, jim doda filozofsko utemeljitev, da posta-

zgodovini so očetje fašizma izumili ideologijo in filozofijo in jo podprli z biološko rasno teorijo. Po tem je bilo lažje opravičiti početje od podreditve do uničenja manjvrednega človeka, ljudstva, naroda. Hitler je verjel v svoj „herrenvolk“, tudi Musollini, v večvrednost svojih narodov verjamejo tudi današnji nacionali-

Vojaki na fronti pri „obrambi domovine“ potrebujejo tople nogavice

Pismo bralca

SAK in Kumer

Nisem mogel verjeti svojim očem, ko sem v NT (17. junija 1994) bral članek o SAK in med drugim prebral tudi vrstice, kjer je pisec tega članka nesramno pisal o Lojzetu Sadjaku, po mojem mnenju enem najboljših igralcev SAK, katerega spoštujejo in cenijo vsi navijači, češ da je še vedno pri SAK, da Spittal pri odgovornih klubih še ni vprašal zanj in da bi zanj itak že imeli naslednika.

Pisec tega članka je gotovo Silvo Kumer, tajnik SAK, član odbora, ki je Lojzetu Sadjaku odvzel kapetanov trak prav zaradi tega, ker so trdili, da se je že dogovoril s Spittalom.

Silvo Kumer pa je tudi človek, ki nima najboljših stikov s sodniki. Prepričan sem, da je bil to tudi vzrok, da SAK letos ni postal koroški prvak. Za SAK bi bilo koristno, če bi Silvu odvzeli vse funkcije in prepričan sem, da bi se s tem strinjal tudi pretežni del publike, ki zahaja na tekme SAK. Polagam Silvu Kumru na srce, naj sam gre, če ga odbor ne bi odslovil, da bi v vrste igralcev in vrste navijačev prišel zopet mir.

Vedno sem bil moč trdih besed in mnenja, da je treba pač povedati, kar si človek misli. O tem problemu pa sem se pogovarjal tudi z večjim delom navijačev, ki so istega mnenja. Vsem nam je SAK zelo pri srcu, zato si zanj želim najboljše pogoje, da bodo lahko tudi še v bodoče igrali z najboljšimi slovenskimi igralci in dobro zastopali nas, koroške Slovence tudi v regionalni ligi!

Marko Wieser,
Slov. Plajberk

Nov interkulturni koledar za šole

Dunajska Zveza za izobraževanje odraslih (Verband Wiener Volksbildung) je izdala prvi interkulturni šolski koledar (240 strani) za naslednje šolsko leto. V koledarskem delu so zaznamovani vsi pomembnejši dnevi in obletnice (nad 400) tistih narodov v Evropi, katerih pripadniki živijo tudi v glavnem mestu naše države. Ne samo državni ali religiozni prazniki, tudi prazniki manjšin, ki nimajo statusa uradnega praznika.

Poleg koledarskega dela so tu še literarni in likovni prispevki ter naslovi interkulturnih centrov in radijskih postaj.

Uspeh integracije je težko izmeriti, a uspeh projekta „Interkulturna pomoč pri učenju“ dunajskih delavskih univerz (Volkshochschulen) je neizpodbiten. Približno 6000 otrok iz najrazličnejših dežel se vsako leto od 1. 1987 skupaj uči in igra in odkriva svoje mesto. Vzdušje razumevanja spreminja vsakdanjik v praznik.

Interkulturni koledar je moč naročiti za ceno 50. šilingov pri Verband Wiener Volksbildung, 1150 Wien/Dunaj, Hölzergasse 22, tel. 0222/8127481-0.

Tečaj za samoobrambo žensk

Pred spolnim nasiljem ne varuje ne starost in ne zunanji videz

Zakaj moški napadajo ženske? Kaj storiti, če nas napade poživljen moški? Ali imamo možnost, da se rešimo posilstva ali celo smrti? Ali smo sploh sposobne, da v nekaj sekundah, ko dojamemo, da smo ogrožene, kaj dosti premišljamo o taktiki samoobrambe?

Na vsa ta vprašanja in še več je odgovarjala Aliana Končan-Moscatello, sodelavka Agencije za varnost žensk iz Ljubljane. Zveza slovenskih žena jo je povabila minuli četrtek v prostore nad Joklnom. Če je katera mislila, da nam bo predavateljica morebiti kazala spretno prijeme iz juda ali karateja, se je krepko zmotila. Vedoč, da smo ženske običajno telesno šibkejšie od moških, bi fizični spopad ne imel veliko smisla. Zvedele pa smo precej o tem, kakšna naj bo drža, hoja, da bi čim bolj zmanjšale verjetnost napada. Psihološki učinki so včasih prav nenavadni, a po podatkih dostikrat bistveni, da odvrnemo nasilnežovo pozornost.

Prav tako pa je gospa Končan-Moscatello pokazala nekaj zelo učinkovitih in relativno enostavnih pomagal, ki zmanjšujejo možnost posilstva, ropa ali celo umora.

Za srednjo Evropo velja podatek, da kar 15 do 18 odstotkov (!) moških kdaj napade žensko. Kje so vzgibi za tako ravnanje? Velikokrat v mladosti, ko so doživljali nasilje, pogosto iz golega dolgčasa, kar je opaziti predvsem pri mladoletnikih in brezposelnih, nekateri pa to počno, ker imajo manjvrednostne komplekse. Posledice so lahko za žrtev strahotne. Fizične in psihične poškodbe, nezaželene zanositve, spolne bolezni in v skrajnem primeru smrt.

Strašno je dejstvo, za katerega vemo vsi: od majhnih otrok pa do betežnih stark so ogrožene vse, kriminalci ne izbira. Zakonodaja pa je ženskam vse prej kot naklonjena: povprečno po štirih mesecih zapora je nasilnež na prostosti, odstotek tistih, ki svoje početje nadalju-

jejo, pa je izredno visok.

Ta tečaj je bil prvi te vrste. Izredno dragocena navodila naj bi slišalo čimveč žensk, jih posredovalo naprej: po statisti-

kah sodeč jih bomo potrebovale!

Ženske, storimo kaj za svojo varnost!

S.W.

Aliana Končan-Moscatello, Agencija za varnost žensk iz Ljubljane

Citre tak' milo pojo

Danico Burinar iz Rateč poznajo po vsej Zgornjesavski dolini in še dlje, saj že vrsto let imenitno igra na citre. Zadnja leta se je svojemu instrumentu posvetila bolj intenzivno, pa tudi njeni nastopi so bolj pogosti.

„Citre sem začela spoznavati pred približno štiridesetimi leti pri Miheli Peterman v Kranjski Gori,“ se spominja Danica Butinar in nadaljuje: „Nekaj časa so počivale na podstrešju. Pred petnajstimi leti pa sem spet začela igrati, sprva na proslavah v domačem kraju. Kasneje so me povabili v Podkoren v gostilno „Pr'Šerc“, kjer sem igrala gostom, igrala pa sem tudi pod Korenško lipo v Podkorenu. Začela sem razmišljati, da bi slovenske narodne pesmi zazvene tudi malo drugače in tako sem s pomočjo Zveze kulturnih organizacij Jesenice in Turističnega društva Kranjska Gora v samozaložbi izdala audio kaseto z naslovom „Šmentane citre tak' milo pojo“. Želela bi si, da bi imele melodije s te kasete čim več zadovoljnih poslušalcev. Počasi pa že razmišljam o novi kaseti.“

Danica Butinar že nekaj časa nastopa po hotelih v Kranjski Gori. Njeno igranje na citre so gostje sprejeli zelo dobro. Danica občuti njihovo pozornost ob posameznih melodijah

in tako ve, da denimo Avstrijci in Italijani nadvse navdušeno spremljajo citre tedaj, ko zaigra melodijo „tretji človek“.

Danica pa je svoj največji uspeh doživela prav letos, saj so jo med vsemi citrarji v Sloveniji izbrali in povabili v slovensko hišo na olimpiado na Norveško. O svojih doživetjih v skandinavski deželi je povedala: „Že pred olimpiado so me poklicali iz Cankarjevega doma v Ljubljani in mi ponudili, če imam čas, da odidem na Norveško in ob večerih igram gostom v slovenski hiši v Lillehammerju. To je bila zame velika čast, saj sem tam predstavljala del slovenske narodne glasbene folklorne tuje gostom in obiskovalcem slovenske hiše. Vsak večer sem doživela kaj novega, kaj lepega. Povedati moram, da je bila slovenska hiša prijetno, domače urejena, igrala pa sem od pol osmih do enajstih zvečer. Moje nastope so sprejeli z navdušenjem. Posneli so me celo za italijansko in čilsko televizijo. Pa Norveška – videti je treba, kako je lepa, naravna dežela s tistimi prikupnimi lesenimi hišicami in neokrnjeno naravo. Vtisi so nepozabno lepi in enkratni in zahvaljujem se vsem, ki so mi izkazali tako zaupanje...“

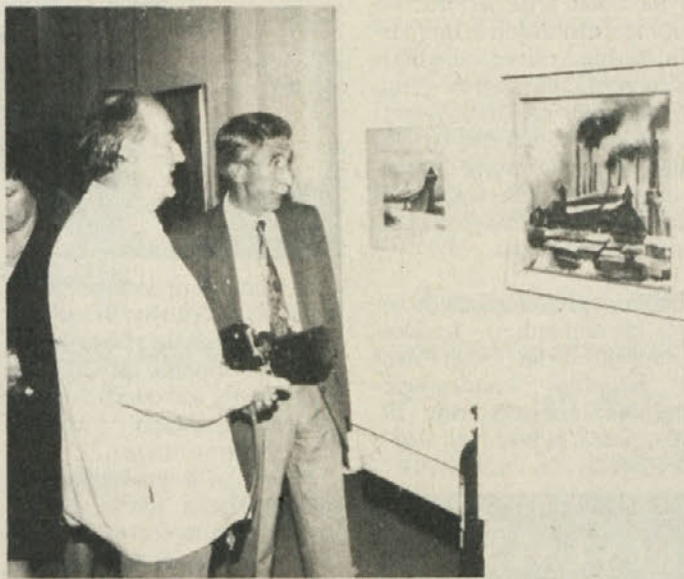
Lojze Kerštan

Likovna kolonija v Vuzenici

Slovenska prosvetna zveza tudi letos skupaj z Zvezo kulturnih organizacij Slovenije prireja likovno kolonijo, ki bo od

21. do 28. avgusta 1994 v Vuzenici
za otroke od 10. do 15. leta.

Ves teden bodo otroci ustvarjali skupaj s priznanimi umetniki, vključena pa so tudi družabna srečanja in ekskurzije. Prijave sprejema Slovenska prosvetna zveza, 9020 Celovec, Tarviserstr. 16, tel. 0463/514300-13, 21, 22.

Udeleženci slikarske kolonije in predstavniki HTP „Gorenjka“ na otvoritvi razstave v Kranjski Gori

Slikarska kolonija radovljjskih likovnikov

Pod okriljem Kulturno-umetniškega društva Radovljica že tri leta zelo aktivno deluje likovna sekcija „Vir“, ki v svojih vrstah združuje 23 slikarjev.

Vsak član ima enkrat na leto tudi samostojno razstavo. Razstavljali pa so že v Celovcu, Tinjah in Selah na avstrijskem Koroškem. Koroški kolegi pa jih vabijo, da še naprej sodelujejo z njihovim kulturnim društvom „Peter Markovič“ v Rožeku.

Pred kratkim pa so se na povabilo HTP „Gorenjka“ iz Kranjske Gore in Francija Ramovša udeležili slikarske kolonije v Kranjski Gori. Vanjo

so povabili tudi amaterske slikarje iz Varaždina. Sodelovali so Nataša Rozman, Polda Gros, Andreja Ropret, Milan Vipotnik, Marija Čukelj, Cilka Brejc, Ivan Čukelj, Janko Mohorič, Marjan Rozman, Biserka Mašinović, Jurica Varga, Draga Soklič, Tatjana Zalokar in Višnja Grubišič, strokovno pa jo je vodil akademik prof. Rudi Gabere.

Ob koncu leta pa bodo v Avsenikovi galeriji v Begunjah pripravili razstavo s tematiko „Begunje z okolic“. Stalno razstavo pa imajo radovljjski likovniki v Golf hotelu na Bledu.

Lojze Kerštan

Citarka Danica Butinar iz Rateč

Slovo od nadzornika Franza Wiegeleja

Vsakoletno junijsko zasedanje dvojezičnih učiteljev iz okrajev Beljak, Beljak dežela in Šmohor je bilo tokrat v znamenju slovesa od dolgoletnega nadzornika Franza Wiegeleja. Nad 60 dvojezičnih učiteljev, učiteljic in asistenčnih učiteljev se je zbralo pretekli torek v novi ljudski šoli v Rožeku na poslovnem sestanku. Učitelje je sprejel nadzornik Wiegele osebno in predal vsakemu bilet s svojo sliko in posebnim posvetilom. Nato je pokazal enourni video posnetek, nekako zrcalo pestrega dela na naših dvojezičnih šolah. Predsednica Strokovnega združenja dvojezičnih učiteljev, ravna-

teljica Dorli Hammerschall, je spretno vodila potek slavlja, katerega program so oblikovali: pevski zbor ljudske šole iz Ledine pod dinamično taktirko Anice Lesjak-Reichmann, Gustav Januš in Dorli Hammerschall s pesmimi, ter Marko, Erika, Anica in Dorica kot novi učiteljski kvartet. Dobrodošlico pa sta gospodu inšpektorju izrekla tudi Tarina in Pauli, in to v zilijski noši. Laudatio je opravil okrajni šolski nadzornik Adolf Raup, ki je orisal poklicno pot zaslužnega šolnika Franza Wiegeleja, ki stopa s koncem tega šolskega leta v zaslužni pokoj.

Šolski nadzornik Franc Wiegele gre v pokoj

Posvet v Velenju:

Maister ali Verstovšek? .. Oba!

Ob razčiščevanju slovenske preteklosti, ki je pripeljala do samostojnosti, se vedno znova pojavljajo osebnosti, ki so bile v zgodovini pomotoma ali pa celo vede zamolčane. Tak primer je dr. Karel Verstovšek, ki je v času razpadanja Avstro-Ogrske monarhije kot slovenski poslanec v dunajskem državnem zboru opravil pomembno delo za samozavest Slovencev in tudi na državnopravnem področju. Med drugim je tudi poveljal majorja Rudolfa Maistra v generala.

V Velenju je bil ob koncu preteklega tedna znanstveni posvet. Poleg tamkajšnjega Kulturnega centra Ivan Napotnik ga je pripravila tudi izpostava Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo v Ljubljani, ki ga vodi dr. Feliks J. Bister. Naš velenjski sodelavec Lojze Ojsteršek nam je s posveta, na katerem so sodelovali številni slovenski znanstveniki s področja zgodovine, poslal o dr. Verstovšku sledeči prispevek:

Pred prvo svetovno vojno je dr. Karel Verstovšek, profesor na Klasični gimnaziji v Mariboru, roj. l. 1871, postal eden najvidnejših slovenskih politikov na Štajerskem. Leta 1909 je bil v kmečki kuriji sodnih okrajev Šoštanj, Slovenjgradec in Marenberg (sedaj Radlje ob Dravi) izvoljen za poslanca v štajerskem deželnem zboru. Na nadomestnih volitvah l. 1910 in nato ponovno na rednih volitvah 1911 je bil izvoljen v državni zbor na Dunaju. Leta 1913 je postal član Štajerskega deželnega odbora.

Štajersko. Ko se je dva dni kasneje na prvi seji konstituiral odbor Narodnega sveta, so za predsednika izbrali dr. Verstovška. V tej funkciji je imel pomembno vlogo v boju za severno mejo. Med drugim je v Gradcu dosegel, da so bili za območje slovenske Štajerske imenovani slovenski okrajni glavarji. Sodeloval je pri pripravah za prevzem vojaške oblasti v Mariboru in l. novembra 1918 imenoval majorja Rudolfa Maistra za generala. Istega dne je dr. Verstovšek kot predsednik

Kot politik in poslanec je dr. Verstovšek odločno branil pravice Slovencev in se boril proti ponemčevalnemu pritisku ter preganjanju zavednih Slovencev na Štajerskem ob začetku prve svetovne vojne.

Potem ko je predsednik Jugoslovanskega kluba poslanec dr. Anton Korošec 30. 5. 1917 v državnem zboru na Dunaju prebral izjavo, ki je znana kot majniška deklaracija, je dr. Verstovšek postal eden najvidnejših organizatorjev deklaracijskega gibanja na Štajerskem. Med drugim je 24. marca 1918 govoril na velikem deklaracijskem taboru v Velenju. Dne 30. 5. 1918 je, kljub temu da je oblast deklaracijski tabor v Družmirju pri Šoštanju prepovedala, trikrat spregovoril na tem taboru. Deklaracijsko gibanje je bila pomembna osnova za slovenske politične in vojaške akcije v prevratnem času 1918-1919. Pred koncem habsburške monarhije so nemški nacionalisti izredno ostro napadali dr. Verstovška in v njem videli nevarnega nasprotnika.

26. 9. 1918 je bil v Mariboru ustanovljen Narodni svet za

Narodnega sveta za Štajersko podpisal okrožnico, s katero je obvestil župane in župnijske urade, da je Narodni svet za spodnjo Štajersko prevzel oblast. Ko je bila ustanovljena Narodna vlada SHS v Ljubljani, je postal njen član, in to poverjenik za uk in bogočastje (prosvetni minister). Dr. Verstovšek je opravil veliko dela pri preurejanju šolstva po prevratu in pri ustanavljanju novih šol. Vsekakor je bil dr. Verstovšek najbolj zaslužen za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani. Bil pa je tudi zelo dejaven član številnih društev in organizacij, med drugim je bil predsednik nadzornega odbora Zadrugne gospodarske banke in član načelstva Zadrugne zveze. Bil je tudi odbornik mestne občine Maribor.

Deset občin na slovenskem Štajerskem je dr. Verstovška imenovalo za svojega častnega občana, med njimi mariborska in velenjska. Njegov sin Božidar, ki je bil gradbeni inženir, je preminil v koncentracijskem taborišču Dachau, sin Ciril, ki je bil pravnik, pa je bil partizan.

Slovenski vestnik čestita!

Gospe **Ani Oblak** iz Loč za 70. rojstni dan;
gospe **Moniki Dovjak** z Obirskega za rojstni dan;
gospe **Margareti Izep**, Igerčevi mami, za osebni praznik;
gospodu **Hanziju Sitarju** z Obirskega za rojstni dan;
gospe **Ivanki Živkovič** iz Kotmare vasi za življenjski praznik;
gospe **Mariji Lamprecht** iz Podgrada pri Klopincu za 91. rojstni dan;
Hanziju Ogrisu, pd. Kovačevemu, in **Hanziju Dovjaku**, pd. Breznikovemu, iz Sel za osebna praznika;
gospe **Alojziji Ogris** iz Borovelj za 93. rojstni dan;
gospodu **Petru Hutterju** iz Večne vasi za 50. rojstni dan;
gospodu **Janku Gabrielu** iz Leš za rojstni dan;
članom društva upokojencev v Pliberku za rojstne dneve: **Lojzu Krištofu** iz Šmihela, **Mariji Nachbar** iz Vidre vasi in **Luki Kordežu** iz Podjune;
gospodu **Aloju Smerslaku** iz Paprač za dvojni praznik;
članom Društva upokojencev v Šentjakobu za osebne praznike: **Angeli Obilčnik** z Rut, **Mariji Maliha** iz Šentjakoba, **Johani Amruš** s Tešinje in **Mici Isop** iz Goričič;
članom društva upokojencev v Podjuni za osebne praznike: **Amaliji Sadovnik** iz Kršne vasi, **Johanu Smolniku** iz Stare vasi, **Hanzeju Pečniku** iz Podjune, **Paulu Erschenu** iz Lovank, **Citi Razdevšek** iz Kazaz in **Mariji Hribernik** iz Gluhega lesa;
gospe **Marjeti Jank** iz Stranj pri Kotmari vasi za dvojni praznik;
gospodu **Bertiju Dovjaku** iz Sel za 50. rojstni dan;
gospe **Hani Kuchar** iz Železne Kaple za rojstni dan;
gospe **Lojzki Boštjančič** iz Bilčovsa za 75. rojstni dan;
gospe **Mariji Jurič-Pahor** iz Trsta za rojstni dan;
inž. **Petru Dovjaku** iz Sel za 65. rojstni dan;

Za otroke poletne počitnice z učenjem italijanskega jezika

Slovenska prosvetna zveza pripravlja za otroke od 6. do 12. leta, poletne počitnice z učenjem italijanskega jezika od in sicer v „Poletnem središču Sklada Mitja Čuk“ na Opčinah/Italija.

V organiziranem jezikovnem krožku se bodo otroci sprva vsak dan po eno uro (zjutraj) učili italijanščine, nato pa bodo pridobljeno znanje utrjevali s kvalitetno likovno, glasbeno in gibalno vzgojo ter z družabnimi igrami. Otroci bodo spoznavali ožjo in širšo okolico, vaško stvarnost, udeležili se bodo ekskurzij in izletov.

Poletno središče bo v prostorih Prosvetnega doma in Marijanišča na Opčinah od 21. do 27. avgusta med 8. in 17. uro. Otroci iz Koroške bodo stanovali pri slovenskih družinah v okoliških vaseh. Zagotovljeno bo primerno število vzgojiteljev in spremljevalcev ter dodatnega osebja. Cena: 600 šil.

Prijave sprejema Slovenska prosvetna zveza.

Mirovni tabor za mladino prostora Alpe-Jadran

Mladinski tabor na temo mirovna vzgoja ponuja dežela Koroška v poletnih počitnicah v Sloveniji od 14. do 24. avgusta v Dolenjskih toplicah. Otroci od 14. do 16. leta starosti imajo tu priložnost, da spoznajo vrstnike iz drugih držav v prostoru Alpe-Jadran, imeli bodo obilo možnosti za športno udejstvovanje (odbojka, nogomet, tenis, ribarjenje, plavanje).

Mladino bodo spremljali izkušeni pedagogi s Koroškega. Stroški za tabor znašajo 1600 šilingov, prireja pa ga dežela Koroška skupno z referati za mladino dežel Alpe-Jadrana.

Ker je „mirovna vzgoja“ glavna tema tega tabora, bo mladina v diskusijah in igrah iskala možne rešitve imaginarnih in resničnih sporov. Tudi tisti, ki imajo kreativno umetniško žilico, bodo prišli na svoj račun. Na programu je literarno in glasbeno delo, slikanje in predvsem – izdali bodo svoj lasten taborni časopis.

Prijave sprejema deželni sekretariat za mladino – Landesjugendsekretariat beim Amt der Kärntner Landesregierung, Völkermarkterring 29, Klagenfurt/Celovec, tel. 0463/7536-30522.

ŠIRITE SLOVENSKI VESTNIK

Javni nastopi v oddelkih Glasbene šole

Radiše: sredo, 29. 6. 1994, ob 19. uri v kulturnem domu

PODJUNA

Globošnica: sobota, 25. 6. 1994, ob 16. uri v ljudski šoli (tudi oddelka Šmihel in Šentlipš)

Vogrčje: nedelja, 26. 6. 1994, ob 19. uri pri Florjanu (tudi oddelek Pliberk) nastopi tudi mladinski pihalni orkester Glasbene šole Ravne na Koroškem, dirigent: Ivan Gradišek

Šentprimoz: sredo, 29. 6. 1994, ob 19. uri v kulturnem domu (tudi oddelka Dobrla vas in Žitara vas)

ROŽ

Sele: petek, 24. 6. 1994, ob 18. uri v farni dvorani

Bilčovs: četrtek, 30. 6. 1994, ob 19.30 uri v ljudski šoli

Šentjakob: sobota, 2. 7. 1994, ob 16. uri v društveni sobi

Škofiče: ponedeljek, 4. 7. 1994, ob 18. uri v društveni sobi

V soboto dan odprtih vrat z ogledom nove hiše za upravo Tesarstvo Gasser v Bilčovsu praznuje

Nova hiša upravna hiša prijazno sprejema obiskovalce ob vhodu na površino obrata Tesarstva Gasser v Bilčovsu

Od prvih skromnih začetkov, ko je Franc Gasser st. ustanovil tesarsko obrt leta 1953, je minilo 41 let. Firma je vztrajno rasla, pomagala je konjunktura, ki je omogočala gradnje in investicije tudi jav-

nim ustanovam, v petdesetih in šestdesetih letih.

Sprva jih je bilo zaposlenih pet, danes jih je petdeset. Obrat je ostal v lasti družine Gasser in pri širjenju, izgradnji in delu so sodelovali poleg gos-

pe Gasser tudi bratje. Vendar pa poudarjajo, da bi brez kar najboljše kvalificiranih sodelavcev seveda tudi ne šlo.

Leta 1955 so poleg tesarstva odprli še mizarstvo, tako da podjetje Gasser lahko ustreže tudi najbolj zahtevnim strankam od gradnje v surovem stanju do zaključka, da lahko popolnoma opremljeno hišo ali stanovanje. Tak način ponudbe je posebno cenjen pri strankah, ki želijo polnovreden in strokoven servis.

Raznolikost ponudb se je vztrajno širila in danes se podjetju ni treba bati konkurence. Slogan „Vse iz ene roke“ je upravičen, saj so na delu samo specialisti za posamezne zvrsti gradnje.

Najvažnejši izdelki, po katerih je podjetje Gasser znano tudi preko koroških meja, so:

- stopnice, balkoni in strešni pomoli,
- ostrejša, podstrejša in sanacija streh,

- brunarice in montažne hiše,
- kompletna gradbena in mizararska dela,
- zimski vrtovi

Da bi predelovanje surovega lesa potekalo čimbolj natančno in racionalno, hkrati pa okolju primerno, se je vodstvo podjetja odločilo za novo napravo za vezanje tramov (1991), ki jo upravljajo s computerji in ki je prva te vrste na Koroškem. S to veliko investicijo in inovacijo je omogočeno, da podjetje lahko po zelo ugodnih cenah prirezuje in veže tramove, gradbeni les ali lesne konstrukcije tudi za druge tesarske obrate, posebej pa še za zasebne graditelje.

Franc starejši in Franc mlajši, oba angažirana strokovnjaka, sta si edina, da je les izredno primeren tako za enostavno in ročno obdelavo kot tudi za najboljčustljivejšo strojno napravo. Podjetje – uradno HÖLZBAU GASSER – predela na leto približno 2500 kubičnih metrov lesa. Največ strank ima seveda na Koroškem, dela pa opravlja tudi po vsej Avstriji.

Franc Gasser st. je leta 1989 prejel naslov komercialnega svetnika, je član izpitne komisije pri obrtniški zbornici in je sodni izvedenec za tesarstvo. Tesarski mojster Franc Gasser mlajši dela v podjetju od leta 1975, leta 1991 pa ga je prevzel.

Nova hiša za upravo, ki pozdravi obiskovalca ob vhodu na obrtni areal, je bila že dalj časa potrebna. Poleg tega, da nudi streho administraciji, pa služi tudi kot vzorec za tesarsko in mizararsko umetnost. Prostorna in predvsem svetla pa naj bo tudi odprta za kulturno komunikacijo v občini, pravi družina Gasser. In to meni, da ima srce na pravem mestu!

Tesarstvo Gaser v Bilčovsu vabi ob slavnostni otvoritvi hiše za upravo in za ogled na dan odprtih vrat

v soboto, 25. junija 1994, z začetkom ob 11. uri

Spored: slavnostna otvoritev in blagoslovitev, jedi z žara, ogled obrata in demonstracija naprave za vezanje tramov, otroški slikarski natečaj z lepimi nagradami. Poje MoPZ SPD „Bilka“, popoldne igra „Trio Drava“ iz Borovelj.

Bela zastava tudi v Šentjakobu

Štirinajst dijakin je uspešno opravilo maturo, petletno šolanje na Višji šoli za gospodarske poklice v Šentrupertu pri Šentjakobu. Za uspeh so jim čestitali tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Marjan Sturm, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilec in tajnik KKZ Nužej Tolmajer.

Ob svečanem kosilu pri Antoniču na Reki so jim vsi trije zaželeli uspešno poklicno pot in poudarili pomembnost te ustanove, ki izobražuje v smislu večjezičnosti in daje trdno podlago tudi za nadaljnje šolanje.

Maturirale so z odliko: **Martina Kanzian** iz Rožeka, **Anja Mikula** iz Šentjakoba, **Maria Elisabeth Perdacher** iz Holbič in **Gertraud Roblek** iz Selkote, dober uspeh sta dosegli **Christina Kelih** iz Sel, **Simona Metschina** z Reke, uspešne pa so bile tudi **Ulrike Hallegger**, **Angelika Kanduth** in **Heidemarie Lederer** iz Šentjakoba, **Lidia Male** iz Bajtiš, **Andrea Metschina** z Gore pri Bilčovsu, **Andrea Pogelschek** iz Podgorij, **Sonja Pototschnig** iz Stebna v Podjuni in **Martina Svetina** iz Šmarjete v Rožu. Prisrčnim čestitkam se pridružuje tudi Slovenski vestnik!

Iz ženskega vidika

Naj nas popade „sveta jeza“?

piše Štefka Vavti

Danes navsezgodaj me je že popadla jeza – in hkrati slaba vest, ker sem bila tako šibka. Zaradi malenkosti. Sinček je spet nekaj čerkal, namesto da bi se oblekel in si očistil zobe ... in s tem zbudil v meni kar dva občutka: jezo („Zakaj vsako jutro takšen teater, ali ne gre vsaj enkrat brez teh scen!“) in slabo vest („Slaba mati si, ker se toliko kregaš!“).

Zdaj pa razmišljam o tej svoji jezi. Skušam najti odgovor na vprašanje, zakaj je z mojo agresivnostjo vedno povezan vsaj odtenek slabe vesti. Ali je upravičena? V vseh velikih religijah, filozofijah in etičnih normah je v ospredju miroljubnost, jeza in agresivnost pa – vsaj glede na ideale, ki jih imamo – v naši družbi nimata mesta (ali naj ga vsaj ne bi imeli). Kakor kažejo nasilje, vojne in druge oblike destruktivnih medčloveških odnosov, pa je v vsakdanjiku povsem drugače.

Nemška psihoanalitičarka **Margarete Mitscherlich** v svoji knjigi „Miroljubna ženska“ išče odgovor na vprašanje, ali je ženska po svoji naravi bolj miroljubna kot moški. V svojih raziskovanjih pa je pri ženski našla kar velik potencial agresivnosti, katere pa navzven velikokrat ne pokažejo. Ženska jeza največkrat deluje v podzavesti, se spreminja v stalne očitke in godrnjanje, v boleznin in tarnanje, v pasivno agresivnost, katero je čutiti v vlogi žrtve. Če smo odkrite, se v vlogi žrtve pogosto kar dobro počutimo: drugi nas pomilujejo, nam pa se ni treba aktivno boriti za naše pravice ...

Mitscherlichova meni, da naj ženske pokažejo svoj agresivni potencial in se naj naučijo živeti (in zdržati) s konflikti, ki so del življenja in sožitja z drugimi.

Vprašajo pa naj se tudi, ali je „večna slaba vest“ upravičena. Prav ženske bi se morale zavedati, da se imajo pravico razjeziti, na primer, če jih kdo izkorišča, otrok izsiljuje ...

Sprejmemo torej našo jezo kot občutek, ki ima tudi svoje dobre strani, ker je pomemben mehanizem za obrambo samih sebe, potreben za naš razvoj in našo samozavest.

**HOLZBAU
GASSER**

9072 Ludmannsdorf/Bilčovs
Tel. 0 42 28/22 19, Fax 0 42 28/27 50

- Bauholz abgebunden
Vezan gradbeni les
- Lohnabbund
Najemno vezanje
- Zimmermannsarbeiten
Tesarska dela
- Tischlerarbeiten
Mizararska dela

Unsere Erfahrung – Ihr Vorteil
Naša izkušnja – Vaša prednost

Maturantkam iz Šentpetra so čestitali tudi zastopniki slovenskih organizacij

Datum	Kraj	PRIREDITVE	Prireditelj
Četrtek, 23. 6. 19.00	v kulturnem domu v Šentjakobu	Zaključni letni koncert Glasbene šole na Koroškem; nastopajo: učenci vseh oddelkov GS	Glasbena šola
Četrtek, 23. 6. 20.00	v Tišlerjevi dvorani v Mohorjevi	„Beseda na meji“	KDZ
Petek, 24. 6. 15.00	na dvorišču Mohorjeve v Celovcu	Open-air-koncert „Rock ob meji“	KDZ
Petek, 24. 6. 20.00	v ljudski šoli v Galiciji	Gledališki večer z Angeliko Trabe „Material-selbahn“ (nemško)	Gledališče ob Dravi
Sobota, 25. 6. 15.00	v kmet. gosp. šoli v Šentrupertu pri Velikovcu	Zaključna prireditev in ogled šolskih izdelkov Kult. spored: petje, igra „O sveti Klari“; režija dekan Peter Sticker; razstava na ogled v soboto in nedeljo	SKGS
Sobota, 25. 6. 15.00	pri Cingelcu na Trati v Borovljah	Lutkovna igra „Radovedni slonček“ ; nastopa lutkovna skupina Mi smo mi SKD Celovec	
Sobota, 25. 6. 20.00	Burgarena Finkenstein/Bekštanj	Koncert – sod. : Polzeichor Villach, oktet Vrtnica iz Nove Gorice, Veldener Doppelsextett, Singkreis Fresach	Polzeichor Villach
Nedelja, 26. 6. 14.00	pri Peršmanu v Podpecl	Tovariško srečanje demokratov in antifašistov; recitacije, MePZ „Danica“	ZKP
Nedelja, 26. 6. 19.30	v cerkvi v Dvoru pri Šmihelu	Koncert Višarskega kvinteta	KPD Šmihel, KKZ, PD Gorotan
Nedelja, 26. 6. 18.00	v farni dvorani v Kotmari vasi	Lutkovna igra „Sovica Oka“ Nastopa otroška lutkovna skupina KPD Šmihel	
Ponedeljek, 27. 6. 10.40	na Pedag. akademiji v Celovcu	Senčna igra „Drevo nad prepadom“ nastopa mladinska skupina KPD Šmihel	
Petek, 1. 7. 20.00	pri Cingelcu na Trati pri Borovljah	A. T. Linhart: Županova Micej ; gostuje Oder 73 iz Pliberka	SPd „Borovlje“
Petek, 1. 7. 20.00	v kulturnem domu v Dobri vasi	Koncert ob slovesu pevovodje Marjaha Berložnika ; nast.: MePZ „Srce“ in Mladinski zbor iz Raven na Kor.	SPD „Srce“
Petek, 1. 7. 20.30	na Zg. Rutah pri Kučniku	Felix Mitterer: „Munde“ ; režija Nuži Wieser; nastopa igralska skupina SPD Radiše	SPD „Radiše“
Sobota, 2. 7. 20.30	na Zg. Rutah pri Kučniku	Felix Mitterer: „Munde“ ; režija Nuži Wieser; nastopa igralska skupina SPD Radiše	SPD „Radiše“
Sobota, 2. 7. 20.30	v humški cerkvi pri Rožeku	Koncert Silke Ronjak in Kristijana Filipiča (prečni flauti)	KD Peter Markovič
Nedelja, 3. 7. 10.00	v Mladinskem domu v Celovcu Mikschallee	Jubilejni občni zbor ob 30-letnici Kluba prijateljev lova	Klub prijateljev lova
Torek, 5. 7. 16.30	v Mladinskem domu v Celovcu Mikschallee 4	Svinjski pastir – lutkovna predstava ABCC; mentorstvo Vaska Trobec, glasba Aleš Žepič	ABCC
Sreda, 6. 7. 19.30	vrt Mohorjevega doma v Celovcu	Koncert „Wiener Tschuschenkapelle“ prireditelj ob 100-letnici Mohorjeve hiše v Celovcu	Mohorjeva
Nedelja, 10. 7. 20.00	v farnem domu v Selah	Miroslav Košuta: „Štirje fantje muzikantje“ ; režija Franci Končan, nastopa mladinska gledališka skupina KPD Sele	KPD Sele
od 14. do 20. avgusta		Počitnice za otroke in starše v kraju Soča v dolini Trente; prijave na referat za družino, Celovec, tel. 0463/511166-76	

Slovenija članica Eureke

Slovenski minister za znanost dr. Rado Bohinc je prejšnji teden v norveškem Lillehammerju podpisal pristopno izjavo, s katero je Slovenija postala polnopravna članica Eureke, največje evropske znanstveno-tehnične organizacije. Sprejem pomeni za Slovenijo veliko priznanje, saj se je s tem uvrstila med 22 držav z razvito znanostjo in tehnologijo. Nekatera slovenskega podjetja so v programu Eureke sicer sodelovala že prej, vanj pa so prišla skozi zadnja vrata, saj nekdanja Jugoslavija ni imela interesa za

vklučitev. Letošnja konferenca Eureke, ki jo je vodil norveški minister za industrijo Jens Stoltenberg, je napovedala začetek 144 novih projektov v skupni vrednosti 870 milij. ekujev, skupno pa v okviru Eureke poteka že 674 programov v skupni vrednosti 12,5 milijarde ekujev. Ves novi program Eureke je okoljevarstveno usmerjen. Slovenija si po sprejemu v redno članstvo obeta večje sodelovanje njene znanosti in tudi tehnologije ter seveda vključitev v programe.

Nova ministrica za delo

Nova ministrica Rina Klinar

Po nedavnem spodletelu poskusu, da bi državni zbor R Slovenije na predlog predsednika slovenske vlade dr. Ja-

neza Drnovška razrešil ministrico za delo, družino in socialno dejavnost (rezultat glasovanja je bil neodločen), je Jožica Puhar prejšnji teden sama ponudila svoj odstop. To je storila po predhodnem posvetovanju v svoji stranki – Združeni listi socialdemokratov –, hkrati pa ji je vlada pred tem morala zagotoviti novo službeno mesto, in sicer mesto slovenske veleposlanice v Makedoniji. Jožica Puhar je bila po stažu najstarejša ministrica v slovenskih vladah po osamosvojitvi. „Preživela“ je Peterletovo vlado, prvo Drnovškovo in sedaj dobro leto tretje vlade. Združena lista socialdemokratov se je v vladni koaliciji strinjala z zamenjavo le zato, ker prihaja nova ministrica prav tako iz njenih vrst, to pa je Rina Klinar, bivša predsednica izvršnega sveta jeseniške občine. Na seji v torek je državni zbor z večino potrdil novo imenovanje in tako bo Klinarjeva v teh dneh prevzela ministrske dolžnosti. Ob glasovanju v državnem zboru pa se je njegov predsednik Herman Rigelnik Jožici Puharjevi zahvalil za njeno vestno delo, da je veliko storila za socialno varnost delavstva, za zaposlenost in za ohranitev socialnega miru v Sloveniji.

Drnovšek na Forumu v Crans Montani

Predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek se je v spremstvu ministra za gospodarstvo Davorina Kračuna in sekretarke za gospodarske odnose Vojke Ravbar udeležil tradicionalnega gospodarskega foruma v švicarski Crans Montani. Poleg predstavitve Slovenije je slovenska delegacija opravila tudi več razgovorov z udeleženci, premieri vlad nekaterih evropskih držav, ministri in gospodarstveniki. Na zasedanju je Drnovšek ostro zavrnil italijansko oviranje Slo-

venije pri približevanju Evropi, v dvostranskih stikih pa je največ pozornosti posvetil pogovorom s hrvaškim premierom Nikico Valentičem o spornih zadevah med Slovenijo in Hrvaško pred julijem obiskom hrvaške vladne delegacije v Ljubljani. Pomembni pa so bili tudi stiki slovenske delegacije s predstavniki Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke in Evropske banke za obnovo in razvoj.

J.R.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKO ODDAJE
18.10–19.00

Četrtek, 23. 6. Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 24. 6. Kulturna obzorja

Sobota, 25. 6. Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 26. 6.

06.30–07.00 Dobro jutro na Koroškem – Duhovna misel

18.10–19.00 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 27. 6. „Poglobljeno socialno učenje“: projektni dnevi slovenske gimnazije v Globasnici

Torek, 28. 6. Partnerski magazin

Sreda, 29. 6. Družba se predstavlja

Večerna 21.05–22.00 Z glasbo v počitnice

Koroška dijaška zveza vabi na

Beseda na meji
v četrtek, 23. junija '94

in open-air koncert

Rock ob meji

v petek, 24. junija '94,
ob 15.30 na dvorišču
Mohorjeve v Celovcu

Sodelujejo:

Deaf and Dumb, Celovec

4 Problems, Celovec

Lili put put, Maribor

Ego Malfunck, Ljubljana

Funeral march, Ravne

Skunky Bastards, Dunaj

Laufer, Zagreb

Dober dan, Koroška

Nedelja, 25. 6. 1994, ORF 2, 14.00!

Ponedeljek, 26. 6. 1994, TV SLO 1, 17.20

Predvidoma s temile prispevki

Danes sošolci – jutri poslovni partnerji

Štiri leta so brazilski šolski strokovnjaki iskali ustrezen šolski model za vzgojo mladih poslovnežev. Bili so na Japonskem, v Združenih državah Amerike in končno v Evropi. Našli so ga v Celovcu: Dvojezično trgovsko akademijo (rav. mag. Maja Amrusch-Hoja).

Štefan B. Šalej, slovenski rojak, dinamični predsednik gospodarske zbornice (SEBRAE) zvezne države Minas Gerais, je s sodelovanjem Korošcev, dipl. inž. Jožeta Bavdaža in Karla Smolleja, celovski model adaptiral za brazilske razmere. V prihodnjih petih letih nameravajo po vzorcu iz Celovca v Braziliji ustanoviti še najmanj 50 novih šol.

Dokumentacijo o internacionalizaciji Dvojezične trgovske akademije je pripravil Mirko Bogataj.

Odrijevemu Cenciju v slovo!

Ni ga več, Cencija Ogrisa, Odrija z Male gore pri Bilčovsu. Kdor ga je poznal kot veselega vižarja in družabnega človeka, igral je na harmoniko in rad zapel kako veselo, najbrž ni vedel za njegovo težko življenje in usodo, ki jo je kot otrok doživljal v času nacifašizma. Morda tudi ni začutil njegove grenkobe v pesmih in hkrati večne hvale usodi, da se je lahko vrnil domov iz taborišča. Kljub temu pa je bilo njegovo življenje vodilo: s sovraštvom v srcu ne moreš živeti.

Nenadoma, 20. junija, pa mu je to prešerno srce odpovedalo. V nedeljo se je vrnil z okrevanja in si oddahnil, da je spet doma, šel k Šentaleni k maši, v ponedeljek zjutraj pa ni več vstal ...

Vincenc Ogris je bil tretji med osmimi otroki Odrijeve družine. Leta 1928, ob nastopu tretjega rajha, je bil star komaj devet let. Nacistično nasilje je Odrijevo družino raztrgalo na pet delov. Najstarejši sin Andrej je dezertiral iz nemške vojske k partizanom in bil leta 1945 ubit v Vrbi, brata Hanzija so leta 1945 vpoklicali na zahodno fronto, kjer je kot 19-leten padel, Cencija in očeta so odvedli v koncentracijsko taborišče Dachau, Odrijevo ma-

vanjih na domu aretiran in odpeljan v gestapovski zapor v Celovcu. Po enem mesecu so naju skupaj z drugimi v živinskem vagonu odpeljali v Dachau. Tam sem najprej doživel krutost poniževalnega sprejema taboriščnikov. V logarju je bilo 30 barak za 30.000 jetnikov. Dobil sem številko 69969, proti koncu vojne pa so dodeljevali že številke preko 150 tisoč. Le kam so izginili vsi ti ljudje? Nekaj mesecev sva bila z očetom v karanteni. Lakota me je tako mučila, da sem celo sanjal o njej. Pri apelih smo na dežju in mrazu včasih stali tudi po cele dopoldneve. Oba z očetom sva zbolela za tifusom. Znašel sem se tako, da sva z Žlaharjevim Tonijem delala pri duhovnikih, ki so nama dajali nekaj ostankov hrane, s katero sem pomagal tudi očetu.

26. aprila so nacisti v umiku pred Američani poslali na „smrtni pohod“ iz Dachaua v Bad Tölz. Od 14.000 nas je na cilj prišlo le 4.600. Ponoči so nas esesovci zapustili in zbežali.

Julija 1945 se je Cencij kot prvi iz Odrijeve družine vrnil na dom. Počasi so se vrnil tudi drugi.

Čas je tekkel, Cencij je postal mladi gospodar Odrijeve kme-

mo in hčere v izseljenska taborišča Markt Rettenbach in Buch bei Illertissen, ena od hčera pa je ostala pri sorodnikih.

O teh dogodkih in stiskah Cencij ni veliko govoril, ni pa tudi skrival svojega prepričanja, da je treba mladini stvari pojasniti. Pred enim letom je pri Miklavžu v Bilčovsu na vprašanje študentov med drugimi tudi dejal: „6. maja 1944. l. sem bil skupaj z mojim očetom po hišni preiskavi in zaslišev-

tije, se poročil z Rajnarjevo Lizi. Pozneje je zgradil še gostilno. V zakonu se je rodilo pet otrok, enega jima je vzela nesreča.

Da ob kruti in trdi usodi Cenciju ni zmanjkalo dobre volje in prešerne radoživosti, zato smo mu hvaležni.

Nikoli pozabljene ure, preživete ob petju in igranju na harmoniki!

Cenciju želimo, da se odpohi, družini in sorodnikom pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Lutkovni pristan 1994

KOTMARA VAS

Lutkovna igra: „Sovica Oka“
Čas: v nedeljo, 26. 6. 1994, ob 18. uri

Kraj: v farni dvorani v Kotmari vasi

Nastopa: Otroška lutkovna skupina KPD Šmihel

BOROVLJE

Lutkovna igra: „Radovedni slonček“

Čas: sobota, 25. 6. 1994, ob 15.00

Kraj: v Borovljah pri Cingelcu
Nastopa: Lutkovna skupina „Mi smo mi“ SKD Celovec

CELOVEC

Senčna igra: „Drevo nad prepadom“

Čas: v soboto, 25. 6. 1994, ob 10.40, 11.35, 12.25

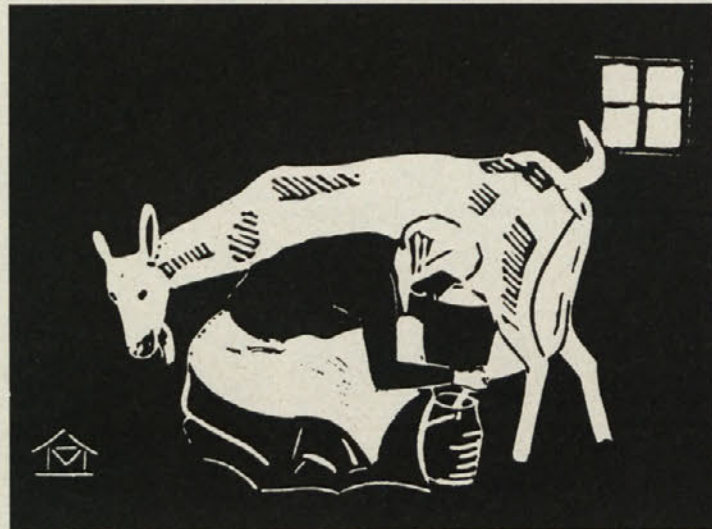
Kraj: na Pedagoški akademiji Celovec

Nastopa: Mladinska skupina KPD Šmihel

Judo – umetnost – kultura

Karel Micheu, 6. DAN

Rojen 3. 11. 1927 v Žvabeku, doraščal v Nonči vasi pri Pliberku, živi v Celovcu, torej 'naše gore list', se je – od slovenskih rojakov neopažen – razvil v prvega koroškega mojstra juda. V Celovcu ima svojo šolo za ta težavni šport. Zdaj pa je celovško javnost presenetil z obširno razstavo lesorezov in linorezov v celovški Delavski zbornici z zgornjim naslovom, in z obširnimi katalogom.

Medkulturne počitnice v Droboljah na Baškem jezeru

„Kärntner Kinderfreunde“, Slovenska prosvetna zveza in Zveza prijateljev mladine-Ljubljana center tudi letos nudijo dvojezične počitnice v Droboljah ob Baškem jezeru.

Termin: 30. 7. – 12. 8. 1994

Cena: 3.480,-

(možno je dobiti podporo bolniške blagajne, ki znaša pribl. 100 šil. na dan)

Prijavite se čimprej pri Slovenski prosvetni zvezi, kjer boste dobili vse podrobne informacije (tel. 0463/514300-13 ali 22).

Medkulturne počitnice 1994 v Piranu

„Kärntner Kinderfreunde“ in Slovenska prosvetna zveza letos nudita otrokom iz Koroške poseben počitniški program v Piranu na slovenski obali. Otroci lahko izbirajo v skladu s svojimi interesi in nagnjenji.

Za otroke bodo skrbeli sodelavci in sodelavke „Kärntner Kinderfreunde“ in Slovenske prosvetne zveze, ki se bodo za svoje naloge pripravili na posebej v ta namen pripravljenem dvodnevem vzgojnem seminarju.

Termin: 12. 7. – 26. 7. 1994

Starost: 9 – 15 let

cena: 4.500,- (za člane slovenskih prosvetnih društev)

Podpore: Možnost je dobiti podporo bolniške blagajne, ki znaša približno 100 šil. na dan.

Storitve: V ceni je prevoz z avtobusom, polni penzion, program, oskrba in zavarovanje.

prijava: Prijavite se lahko takoj pri Slovenski prosvetni zvezi (tel. 0463/514300-20), kjer boste prejeli tudi prijavnico in jo poslali na naslov Kärntner Kinderfreunde, 9020 Klagenfurt/Celovec, Bahnhofstr. 44.

Prosimo za pravočasne prijave (po možnosti takoj!), število udeležencev v počitniškem domu je omejeno.

Slovenska prosvetna zveza

Zveza slovenskih žena sporoča, da bo letos letovanje otrok v Poreču

od 20. julija do 31. julija

Prijavnice in informacije lahko dobite pri ZŠŽ

Milka Kokot, Tarviser Str. 16,
9020 Celovec, tel.: 0463/514300-40

Posojilnica-Bank Podjuna vabi

na redni občni zbor

v četrtek, 30. junija 1994, ob 19.00 v Kulturnem domu v Dobrli vasi

Vsi člani prisrčno vabljeni!

Posojilnica-Bank Pliberk, registrirana zadruga z omejenim jamstvom vabi

na redni občni zbor

ki se bo vršil v četrtek, 23. junija 1994, ob 19.00 v gostilni Loser v Šmihelu

Vsi člani prisrčno vabljeni!

Društvo Naš otrok išče

vzgojiteljico

za Otroški vrtec „Naš otrok“ v Celovcu

Nastop službe:

1. september 1994

Pogoji:

zaključena izobrazba za otroške vzgojiteljice, znanje slovenščine in nemščine

Prijave pošljite na:

Društvo Naš otrok,
10. Oktoberstr. 25,
9020 Celovec,
tel.: 0463/512898

slovensko prosvetno društvo »bilka«

3. rock open-air

the gang
melpot

sobota
samstag
9. 7.
1994
20.30

bilčovs
ludmannsdorf
travnik pred solo
schulwiese

ob vsakem vremenu
bei jeder witterung

vstopnina

eintritt 100,-

predprodaja

vorverkauf 80,-

SLOVENSKI
VESTNIK

Uredništvo/Redaktion:

Tarviser Straße 16, 9020 Celovec/
Klagenfurt, Avstrija, telefon
0463/514300-30, 33, 34 in 40,
telefaks 0463/51430071.

Usmerjenost lista/Blattlinie:

sestevke mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki/Redakteure:

Jože Rovšek, Sonja Wakounig,
Franc Wakounig

Izdajatelj in založnik/

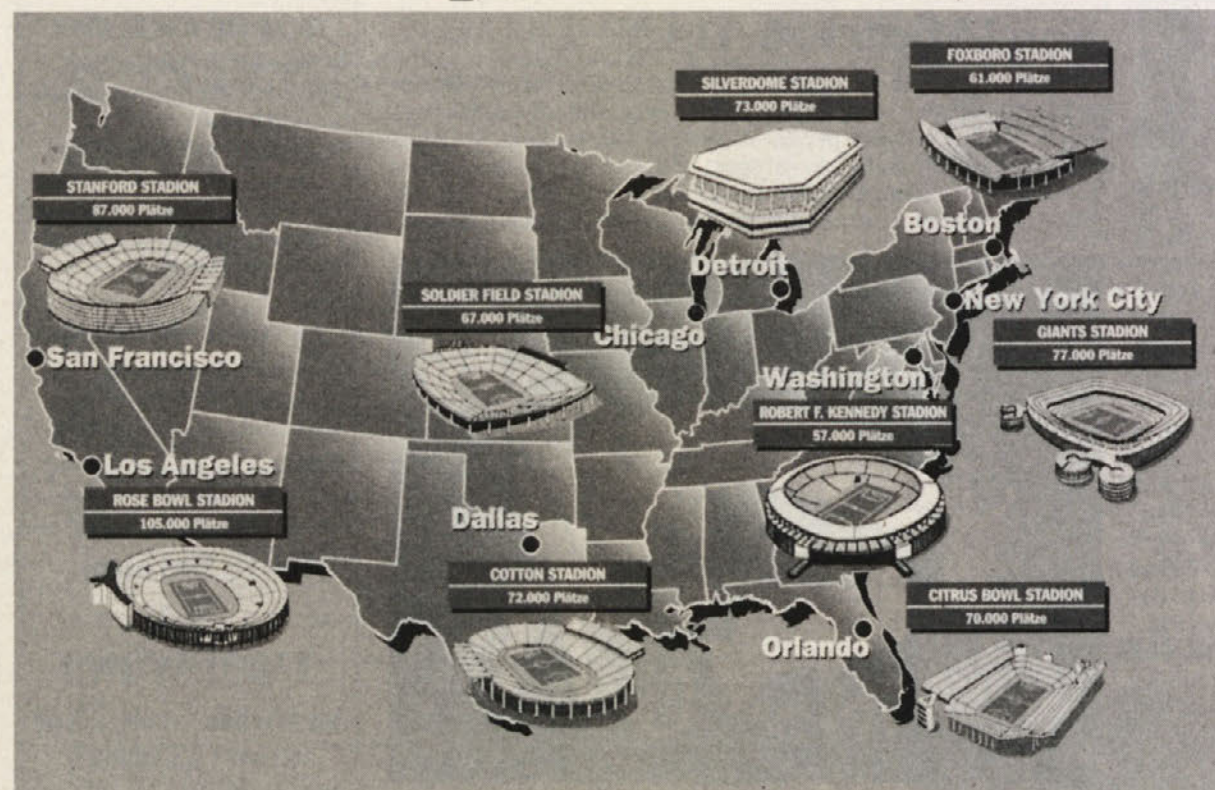
Herausgeber und Verleger:

Zveza slovenskih organizacij na
Koroškem, Tarviser Straße 16,
9020 Celovec/Klagenfurt,
telefon 0463/514300,
telefaks 0463/51430071.

Tisk/Druck:

Založniška in tiskarska družba z o.j.
Drava, Tarviser Straße 16,
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija,
telefon 0463/50566,
telefaks 0463/51430071.

Vsi stadioni prvenstva '94 v ZDA

Svetovno nogometno prvenstvo '94

V sicer samo 30 minutah so se v Soldier-Field stadionu v Chicagu zvrstili znani ameriški zvezdniki, plesalci in plesalke v bleščečih oblekah, ki so s plesom predstavili države, ki so se

uvrstile med 24 najboljših na svetu.

67.000 gledalcev je v stadionu z navdušenjem spremljalo otvoritveno ceremonijo, nato pa so bili priča pičli zmagi (1:0) Nemčije proti Boliviji.

Prva tekma na svetovnem prvenstvu ima svoje zakonitosti in je vedno le orientacijska. S porazom velikokrat zapraviš vse možnosti, zmaga pa pozitivno vpliva na psihološko stanje igralcev.

Kaj je novega pri SAK?

Nogometaši SAK bodo 27. junija začeli s pripravami na zahtevno sezono v regionalni ligi, 26. pa igra del moštva na turnirju prijateljstva.

K SAK se je spet vrnil Miha Kreutz, ki naj bi v prvi vrsti vodil in treniral mlado moštvo, ki bo tek-

movalo v 2. razredu. Pravtako pa bi lahko igral za prvo moštvo, saj vsi igralci amaterske ekipe smejo igrati tudi v regionalni ligi.

Pri vodstvu je že tudi podpisal nov napadalec Wolfgang Eberhardt (27) iz Wolfsberga, ki bo za-

menjal Wernerja Uršitza in ki naj bi poskrbel za potrebne zadetke.

H klubu se je vrnil tudi Erwin Gallo, ki je bil eno leto pri Pliberku. SAK pa še naprej išče drugega legionarja in upajmo, da bo imel letos pri tem več sreče kot v zadnjem času.

Globasnica na poti v podligo

Že v prvi tekmi proti Glaneggu so Globasani pokazali, da so resni kandidati za podligo, saj so nasprotnike gladko premagali s 4:0. Gole so dosegli Pasterk, Kordes, Dlopst in Kert. V povrat-

ni tekmi v Globasnici so brez večjih težav zmagali, tokrat s 4:3. Gole za Globasnico so dosegli: Kert, Dlopst, Micheu in Pasterk.

V nadaljevanju morajo odigrati še dve tekmi pro-

ti Gegendtal, v soboto, 25. 6., bo druga, povratna tekma v Globasnici, kjer se bo dokončno odločilo, kdo bo prihodnjo sezono igral v podligi.

Dlopst, Sadjak in Kordes se veselijo uspeha proti Glaneggu

Favoriti

V vlogah favoritov so startale tri države. Največje možnosti za osvojitve prestižnega naslova svetovnega prvaka pripisujejo Braziliji, Nemčiji in Italiji.

Če je Brazilija glede na statistiko prvi favorit (kajti nobena evropska reprezentanca ni uspela zmagati na SP na ameriških tleh), potem naj bi bila Nemčija drugi finalist. Njena ekipa je od zmagovitega prvenstva v Italiji ostala dejansko ne-

Piše Eda Velik

spremenjena. Tako bo najbrž tudi po ameriškem mundialu število držav, ki so doslej osvojile naslov svetovnega prvaka, ostalo nespremenjeno. S tem se jih namreč lahko ponaša le šest: Brazilija, Nemčija, Italija (vse po 3-krat), Argentina in Urugvaj (po 2-krat) in Anglija (1-krat).

Seveda pa vsaka sodelujoča država želi osvojiti čim več. Morda pa nas čaka še kakšno presenečenje.

Prva senzacija

SP pa ima tudi že prvo senzacijo. Za to so poskrbeli Irci, ki imajo v svojih vrstah najstarejše igralce – 10 jih je že nad 30 –, ko so premagali trikratne svetovne prvake, Italijane. S tem so Italijani, ki imajo v svojih vrstah verjetno najboljše posameznike in najboljšega igralca na svetu, Roberta Baggia, pod pritiskom.

Za poletje iščemo VARUŠKO

za 3-letnega in 5-letnega otroka

Pokličite na telefon: 04226-246

Beleške iz Železne Kaple

Aktivnosti SŠK Obir

Za vse svoje aktivne člane in sodelavce je SŠK Obir pripravil enkratni brezplačen izlet. V začetku meseca smo se z avtobusom odpeljali proti Trbižu, kjer smo napasli oči in zapravili tudi nekaj denarja, nato pa preko Predela v svet Julijcev in dolino Soče. Resno smo se zamislili ob obisku in predstavitvi prve svetovne vojne v Kobariškem muzeju...

Za nadaljnjo vožnjo smo se v kraju okrepčali še z izdatnim kosilom, v Vipavski vinski kleti smo se čudili „zakladom“ in končno še preskušali kmečki turizem doline. Izlet je bil lepa akcija odbora za družino športnikov.

Prejšnji teden pa so se člani SŠK Obir zbrali na rednem obnem zboru v hotelu Obir.

Po poročilih odbora in voditelj sekcij se je razvila še živahna razprava o „Veliki sankaske nagradi Avstrije“, ki jo je izvedel klub. K tej tekmi in predvsem o razvoju in bodočnosti sankanja so spregovorili tudi gostje obnega zbor: predsednik sankaske zveze g. Schretter, predsednik ASKO sankashev g. Mitsche in predstavnik dežele g. Genser.

Navzoči so v glavnem potrdili stari odbor (SŠK Obir tudi v bodoče vodijo predsednik Jožko Maloveršnik, podpredsednik Fridi Osojnik in Regina Smrtnik ter tajnika Janko Kölich in Ciril Oraž) in izvolili tudi vodje sekcij.

Mladi karatejci so zrahljali večer s krajšim nastopom.

Pri Svetem Duhu

Lanskoletni odziv na prvi romarski obisk pri Sv. Duhu nad Solčavo je bil zelo velik.

Tudi letos je SPD Zarja organiziralo vse potrebno (dovoljenja varnostne direkcije, finančne direkcije in posestnikov), da so Kapelčani na binkoštni ponedeljek lahko spet obiskali sosedo onkraj državne meje. Pod Olševo, kjer vodi preko sedla nekdanja stara pot, smo tega dne (seveda z dokumenti) prekorčili mejo in sestopili

na slovensko stran.

Pri Sv. Duhu v Podolševu je bilo žegnanje in pri prijaznih ljudeh smo preživeli nadvse prijeten dan. Tudi v čudovitem svetu med Olševo – Raduho – in Savinjskimi oz. Kamniškimi Alpami žive ljudje.

Do Šentlenarta in nazaj pa nas je varno zapegljal avtobus. SPD Zarja že zdaj vabi na obisk pri Sv. Ani nad Črno. 31. julija bo dovoljen prehod prek meje na Lužah v Podpeci.

Kolesarska pot R1

Preko 2000 kolesarjev se je prejšnjo nedeljo udeležilo uradne otvoritve omenjene poti v Resnici pri Borovljah.

Z njimi pa so se veselili tudi predstavniki Dravskih elektrarn, dežele, športa, obdravskih občin in mnogi domačini. V velikem šotoru ob umetnem jezeru je ob tropski vročini potekal pester spored: koncert godb, govori, velika tombola itd.

Kolesarska pot R1 vodi od Spittala do Velikovca. Dolga je 120 km, vseskozi spremlja Dravo

po levem oz. desnem bregu in nudi kolesarjem prijetno srečanje z vodo, pokrajino in rastlinstvom. Pot je lepo urejena, negovana in označena, prevoziti jo je mogoče z vsakim kolesom. Najlepše pa je, da na njej nimate stika z avtomobili in opravka z neprijetnim prometom. Pridobitev, katere se kolesarji že pridno poslužujejo. Priporočamo vso pot, čudovito pa je prevoziti tudi del skozi Rož ali Podjuno. (Podrobnosti najdete v brošuri Drauweg).

Lahka atletika-koroško prvenstvo

Koncu preteklega tedna so se športniki in športnice srečali v Šentvidu na članskem prvenstvu v lahki atletiki. Na tem prvenstvu so se odlično odrezala naša dekleta, ki obiskujejo slovensko gimnazijo, trenirajo pa pod izkušenim vodstvom trenerja Roberta Kropiunika pri celovškem KLC.

Rezultati:

400 m: Magdalena Kullnik je zasedla 2. mesto za Stefanie Graf; skok v daljavo: 2. Magdalena Kullnik, 3. Mirjam Wrolich, 4. Tanja Mletschnig; štafeta 4x100 m: 2. KLC I (Tanja Mletschnig) 3. KLC II (Mirjam Wrolich).